

LAIŠKAI
LIETUVIAMS

KOVAS-MARCH

1968

IŠ PETRO UOLOS IŠTRYKŠ PASAULĮ GAIVINANTIS ŠAL-

TINIS (I premija)

N. Gailiūnienė 92

PASTABOS apie konkursą

V. Bagdanavičius, M.I.C.,

J. Bagdonas, A. Baronas, D. Kučėnienė, F. Kurgonienė 103

KĄ REIŠKIA TIKĖTI — I

A. Grauslys 104

BESKAUSMAI VAINIKAI (eil.)

D. Kučėnienė 108-113

ASMENYBĖ IR JOS NEGALAVIMAI — II A. Liaugminas 115

SIEKiant LIETUVOS LAISVĖS — II M. Krupavičius 118

JAUNYSTĖ: Kaip vertinu tai, kas šiais laikais dedasi Bažny-

čioje (jaunimo I premija)

G. Juozapavičiūtė 120

KNYGOS: Olandų Naujasis Katekizmas Kun. V. Zakaras

123

ŠEIMA: Žiurkės ir vaikai

Paruošė E. Vaišnienė

129

ANAPUS

Paruošė M. Banėnas

131

ATGARSIAI

132

Šio numerio iliustracijos: J. Bakio "Angelas Sargas", keramika (I viršelio psl.); Sesuo Mercedes, "Prie kryžiaus" (89); Vyt. Valaičio nuotraukos (popiežius Jonas XXIII — 93, 96, Malda — 99); N. Gailiūnienės laiškas (101); Alg. Grigaičio nuotraukos (109-112, 114, 128); G. Juozapavičiūtės atvaizdas (120).

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.

Vyriausias redaktorius — Kęstutis Trimakas, S. J. Redakcinis kolektyvas: Jonas Borevičius, S. J., Gintarė Ivaškienė, Stasys Yla, Algimantas Kezys, S. J. (foto redaktorius), Vaclovas Kleiza, dr. Arūnas Liulevičius, Aušrelė Liulevičienė, Zita Sodeikienė (techninė redaktorė), Nijolė Užubalienė, Juozas Vaišnys, S. J. Administratorius — Petras Kleinotas, S. J. Adresas: 2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636. U.S.A.. Telefonai: RE 7-8400 ir RE 7-8401. Spaustuvė — Immaculata Press, Putnam, Conn. Prenumerata metams — \$4.00. Atskiuro numerio kaina — \$0.40.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$4.00, single copy 40¢. Second-class postage paid at Chicago, Illinois, and at additional mailing office.

LAIŠKAI LIETUVIAMS

LIETUVOS LAISVĖS KOVOS
METAI Vol. XIX Nr. 3
KOVAS MARCH

*Nešdamas sau kryžiu, jis iš-
ėjo į vadinamąją Kaukolės
vietą, ebrajiškai Golgotą. Te-
nai jie prikėlė jį ant kryžiaus.*

(Jono 19, 17-18)

STEBINT ir SVARSTANT

■ Vasario 16 — savi balsai

Lietuvos nepriklausomybės atstatymo 50 metų sukakties proga JAV ir Kanados lietuvių laikraščių pirmieji puslapiai puošėsi atitinkamomis antraštėmis: "Ir Lietuvai lemtas ne kitas likimas, ir Lietuvai laisvės nušvis rytmečiai" (*Dirva*), "Vasario 16: nei džiaugsmo, nei liūdesio, tik ryžties..." (*Darbininkas*), "Ryžtingai kovosime už Lietuvos laisvę" (*Draugas*), "Laisvę laimėję ryžtu, kova ir kraujo auka — tauta ją vėl iškovos" (*Laisvoji Lietuva*), "Lietuvos nepriklausomybės sukaktis" (*Naujienos*), "Lietuvos Taryba skelbia Lietuvos nepriklausomybę" (*Nepriklausoma Lietuva*, perspausdinusi vokiečių konfiskuoto *Lietuvos Aido* 1918. II. 19 d. laidos pirmą puslapį), "Lietuva bus nepriklausoma" (*Tėviškės Žiburiai*), "Prieš 50 metų jie paskelbė vasario 16 d. aktą" (*Vienybė*, su Lietuvos nepriklausomybės signatarų atvaizdu ir parašais).

Spauda — visuomenės viešas veidas. Auksinėj vasario 16 sukakty JAV ir Kanados lietuvių spaudoj girdėjosi savi balsai, prisimenantys laimėtą ir prarastą nepriklausomybę bei degantys ryžtu ją vėl atgauti.

■ Vasario 16 — dairantis aplink

Daug pasakančios yra aukščiau minėtų laikraščių numerių pirmos informacinės antraštės: "Paryžius ir Bonna" (*Dirva*), "Vietname derybų galimybės blėsta" (*Darbininkas*), "Tarp pasitarimų ir oro puolimų, Hanojaus komunistai atmeta Amerikos sąlygas taikai Vietname pasiekti" (*Draugas*), "Vietnamas ir Artimieji Rytai" (*Laisvoji Lietuva*), "Hanojus atmetęs Amerikos sąlygas" (*Naujienos*), "Kanada bus vieninga. Pagrin-

dinai bus pakeista Kanados konstitucija" (*Nepriklausoma Lietuva*), "Kelionė į Baltijos kraštus, Prancūzijos komunistų laikraščio *L'Humanite* korespondento išpūdziai (*Tėviškės Žiburiai*), "Ką ir kiek Lietuva pagamino 1967 metais" (*Vienybė*).

Šiose antraštėse matos dabarčiai būdingi mūsų žvilgsniai — į opiuosius politinius įvykius, į gyvenamąjį kraštą, į tėvynę. O kovas audringiausiam pasaulio kampelyje — Vietname savaime bent dalinai norisi palyginti su 1918-1920 m. nepriklausomybės kovomis: ir ten, ir čia grumiamasi dėl laisvės komunizmo pavojaus akivaizdoje; tik anuomet lietuvių tauta stojos ant savo kojų, o už vietnamiečius kovoja amerikiečiai.

■ Vasario 16 — primerktos akys

Ar tai nepalankioms sąlygoms esant, ar tai mums nesugebant ryšius užmegzti, ar tai net kartais dedant nemaža pastangų, gyvenamųjų kraštų spauda, bendrai imant, buvo gerokai primerkusi akis Lietuvos nepriklausomybės sukakčiai vasario 16 d. proga.

■ Vasario 16 — kaip ir nebūta

O spauda okupuotoj Lietuvoj?... Perbėgam akimis vasario 16 *Tiesos* pirmojo puslapio antraštės: "Dėmesys tiems, kurie stato" (apie Tarybų Sąjungos Komunistų Partijos Centro Komiteto nutarimus, liečiančius statybą "sukurti materialinę-techninę komunizmo bazę"); "Vėliava — septintą kartą" (Naujosios Akmenės cementininkams paskirta pereinamoji Raudonoji vėliava); "Respublikinė maistininkų konferencija"; TSRS ir Lietuvos TSR Aukščiausių Tarybų Prezidiumų įsakai...

Toks okupuotos Lietuvos viešas veidas *Tiesoj*, Lietuvos Komunistų Partijos Centro Komiteto, Lietuvos TSR Aukščiausios Tarybos Prezidiumo ir Ministrų Tarybos organe. Apie Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo sukaktį — nei žodžio...

■ Iškarpytas “rojus”

Spalio revoliucijos 50 m. sukakties proga Maskvos televizija rodė filmines kiekvienų metų apžvalgas nuo 1917. Daug laiko buvo skirta rodant užtvankų statymą, vaisius skinančias merginas ir stachanovičius. Nei vaizdu, nei žodžiu neužsiminti Trockis, Bukharinas, Molotovas ir Malenkovas.

Sunkiausia buvo išvengti Chruščiovo, kuris, valdęs Sovietų Sąjungą 1953-1964, pirmininkavo svarbioms konferencijoms, priėmė kariuomenės paradus, asmeniškai sveikindavo kiekvieną grįžusį kosmonautą. Filmų karpytojams reikėjo daug sumanumo: išdavo — astronautai karišku žingsniu lėkdavo kilimais ištiesę ranką... ir filmas šokdavo prie kitos temos. Paraduose daug žygiuojančių raudonarmiečių, bet mažai terodomi jų raudonieji valdovai.

Aišku, Stalino masiniai žudymai ir valymai buvo visai užmiršti. Nepaminėta nei raketų krizė Kuboje 1962 m. Gyvenimas Vakaruose vaizduojamas kaip nesibaigianti nedarbo, streikų, karo manevrų ir Ku Klux Klan laužų virtinė.

Nors sovietų “roju” sukako jau 50 metų, dar tebereikia mulkinti jo gyventojų akis.

■ “L. L.” konkurso daviniai

“Kaip aš vertinu tai, kas šiuo metu dedasi Bažnyčioje” — šia tema “Laiškų Lietuviams” paskelbtame straipsnio konkurse suaugusiųjų grupėje pirmąją premiją laimėjo Nina Gailiūnienė iš West Hartfordo, Conn.; antroji ir trečioji premijos buvo padalintos čikagiečiams Pranui Razminui ir Juozui Toliušiiui. Jaunimo pirmoji premija atiteko Gabijai Juozapavičiūtei iš Hamiltono; antroji — Aldonai Rygelytei iš Putnamo mergaičių bendrabučio.

Suaugusiųjų konkursan atsiųsta 12 straipsnių; Bažnyčios kryptį 8 vertina teigiamai, 4 — neigiamai. Beveik visi neigia-

mai vertinantieji tesvarsto išorines apraiškas, kaip pvz. pamaldų apeigas; nei vienas jų neužsimena, kad yra naujumais patenkintų ir vos vienas temato, kad pakeitimuose yra gerų dalykų, sumini gimtosios kalbos įvedimą. Beveik visi teigiamai vertinantieji užsimena, kad yra ir nepatenkintų ir kad jie patys išvelgia ir negerovių, bet, nežiūrint to, jie sprendžia, kad Bažnyčia eina gera linkme; jų žvilgsnis yra ne tik atviresnis, bet ir platesnis, apimęs ne tik išorines apraiškas, bet ir vidines laikysenas, kaip dialogą tarp kunigų ir pasauliečių, su kitais krikščionimis sugyvenimo ir vienijimosi siekius, Bažnyčios autoriteto ir sąžinės laisvės derinimą.

Visi jaunieji (19), be išimties, Bažnyčios atsinaujinimo pastangas vertina teigiamai; labiausiai džiaugiasi liturginiais pasikeitimais ir kylančia broliškumo dvasia; paskui — didėjančiu atvirumu, ekumenizmo sąjūdžiu, artimesniais ryšiais su pasauliu, pasireiškiančiu pvz. popiežiaus kelionėmis.

Šis konkursas ne tik skatino tikinčiuosius vertinti šių dienų Bažnyčios dvasią ir veiklą, bet bent dalinai atskleidė ir mūsų visuomenės susikristalizuojančius nusistatymus. Jis parodė, kad, šalia visiško nesidomėjimo (pastebimo gal ir iš ne taip gausaus konkurso dalyvių skaičiaus) ir šalia pasitaikančio siauroko žvilgsnio, kuriuo apie permainas Bažnyčios sprendžiama tik kokiu nors vienu požiūriu (pvz. vertinant liturginius pakeitimus vien lietuvių išlaikymo požiūriu), esama ir gilesnio, platesnio bei sąmoningesnio Bažnyčios dabartinės padėties ir dvasios vertinimo.

■ Konkretiniai ir gyvenimiškai

Lietuvių jaunimas išsivijoj dažnai sakosi neberandęs veiklai organizacijoje konkrečių darbų. Imama tada diskutuoti, kad organizacijos ideologija jau atgyveno, nes nebėra, kas su ja ar dėl jos daryt.

Kažkaip džiugiai nuteikė žinia, apie Clevelando skaučių gerą *darbelį* — užsimojimą išplatinti 100 egz. kasdieninio lietuviško mišiolio. Matyt, kad bent kai kur jaunime ar jų vadovuose dar tebėra apie lietuvių ir krikščionybę gyvenimiškai galvojančių.

IS PETRO UOLOS IŠTRYKŠ PASAULĮ GAIVINANTIS ŠALTINIS

NINA GAILIŪNIENĖ

1967-1968 metų konkurse pirmąją premiją laimėjęs straipsnis. Autorės laiškas atsiųstas vietoj fotografijos ir biografinių žinių — 101 psl. Redakcijos ir konkurso jury komisijos narių pastabos — 102 psl.

Kiekviena reforma paprastai padalina žmones į tris nelygias grupes. Maža dalis entuziastų reformą remia. Konservatyvūs priešinasi. Dauguma pasilieka indiferentiška: pagyvensim — pamatysim.

Vatikano Susirinkimas 590 milijonų katalikų masę, nekalbant jau apie kitus krikščionis, padalino į dvi dalis. Vieni karštai pritaria, kiti dar karščiau smerkia. Kuri pusė gausesnė, sunku pasakyti. Tačiau lengva įžiūrėti aiškias grupes, kas yra prieš ir kas už reformas.

Religingi, bet mažo išsilavinimo katalikai visados buvo ir bus prieš bet kokius pakeitimus Bažnyčioje. Net kunigo sutanos pakeitimas į švarką paversdavo Lietuvos davatkėles į karštas atgailotojas "už klystančius kunigus". Ką bekalbėti apie dabartines reformas. Tokiems žmonėms atrodo, kad Vatikano Susirinkimas, tarsi, būtų išsprogdinęs pačią uolą, ant kurios Kristus pastatė savo Bažnyčią su dieviška garantija, kad ir pragaro vartai jos nenugalės.

Juos daugiausia sukrečia patys nereikšmingiausi dalykai, kaip pvz. galimas celibato panaikinimas. Jų bendras skundas, kad reformos mus pavertė į "protestonus".

Nemėgsta reformų ir katalikai inteligentai, kuriems religija yra tik iš tėvų ir katalikiškos aplinkos paveldėtas paprotys.

"Mišių niekadės perdaug nemėgau. Bet tas lotyniškas giedojimas! Mišparų negalėdavau atsiklausyti" — vienas nostalgiškai

ilgisi praeities. Kitoms reformoms jis indiferentiškas. Prisipažino neskaitęs nei Šv. Rašto, nei jokios religinės knygos šalia tikybos vadovėlių mokykloje. O jis virš 50 metų amžiaus, Lietuvos universitetą baigęs, inteligentas.

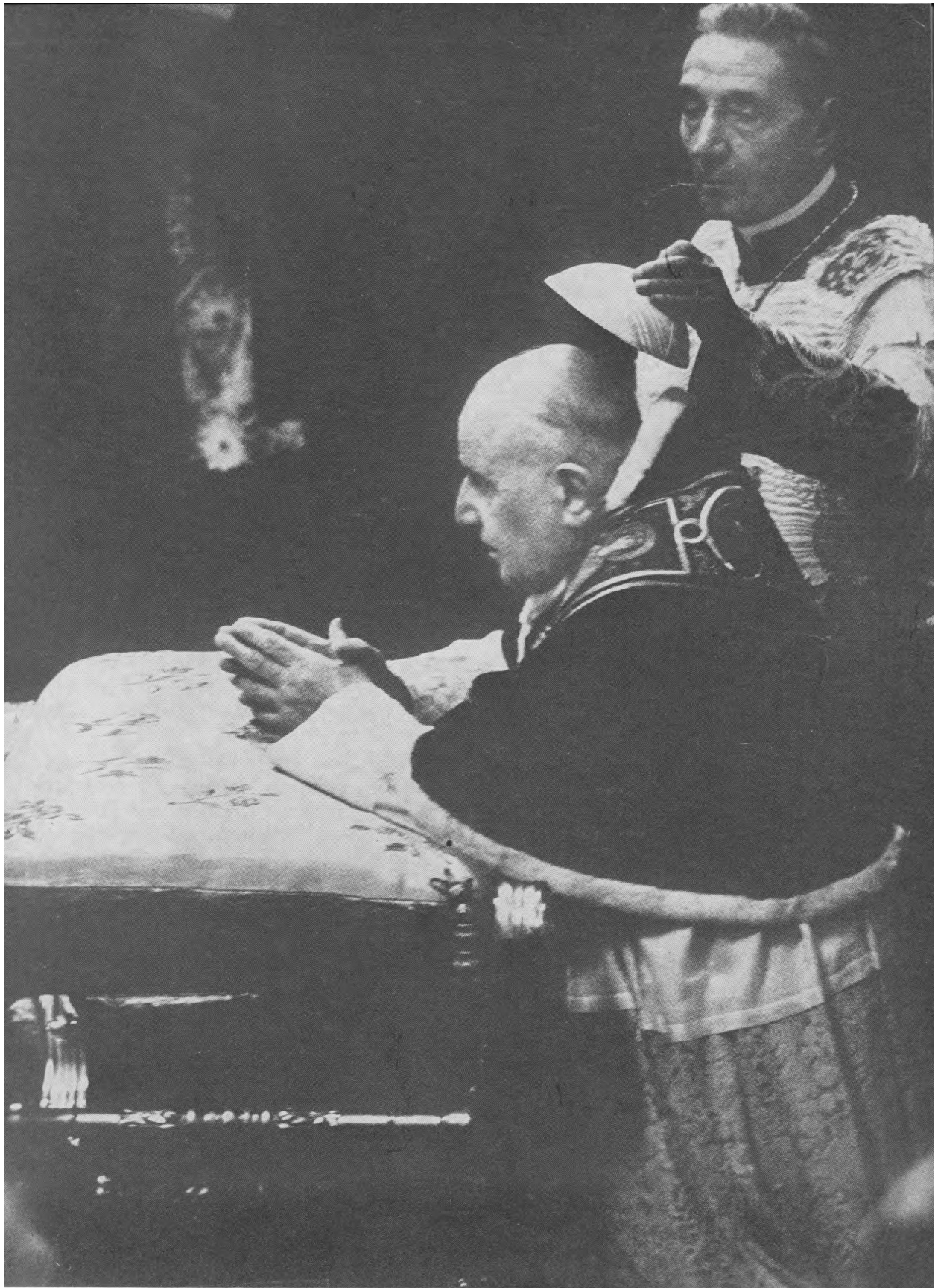
Prieš reformas nusistatę ir tie — mokyti ir bemoksliai, kuriems Bažnyčia yra tik tam tikra žemiška institucija, garantuojanti atramą ir pastovumą neramiam gyvenime. Jie bažnyčioje reti svečiai. Tai pasyvios prigimtys, bet geros valios žmonės, mėgstą ramų gyvenimą.

"Argi dar per maža pasaulyje maišaties? Anksčiau nors Bažnyčia aiškiai pasakydavo, kas gera ir kas bloga, kur juoda ir kur balta. Dabar bus palikta kiekvienam apsispręsti sava galva. O tas veda į anarchiją" — toks jų skundas.

Reformas entuziastiškai remia sąmoningi katalikai, kuriems religija yra jų gyvenimo esmė. Jie tikisi, kad formose sustingusi Bažnyčia daugiau kreips dėmesio į esmę, į turinį.

Už reformas yra jaunimas. Viena, bažnytines reformas jie sutapatina su žodžiu "modernu". Antra, jose jaunimas mato didesnę "laisvę", nes apie atsakomybę, kuri su ta laisve surišta, jaunimas dar negalvoja.

Už vaikus tenka atsakyti tėvams. Visų laikų ir kraštų vaikai per lotyniškas mišias klausdavo tėvus be paliovos: "Kada pasibaigs?" Dabar tas klausimas išnyko bent

toje amžiaus grupėje, kuri jau sugeba skaityti ir gali mišiose aktyviai dalyvauti. Kiti pakeitimai, aišku, vaikų neliečia.

Bažnyčia turi virsti pozityvia gyvenimo jėga

Esame iki apsvaigimo persiėmę sąvoka — modernus. Todėl ir kalbėdami apie Bažnyčią, daugumas operuoja tais terminais: atgyvenusi iki Vatikano Susirinkimo ir moderni busimoji.

Modernus buvo, yra ir bus tik vienas Dievas. Visa kita kas tuo žodžiu aptariama, yra labai reliatyvu. Kristus taip pat gyveno žemėje jau moderniais laikais, modernioje visuomenėje, kurioje netrūko snobų, kurie pajuokė Kristų dėl jo bendravimo su žemos klasės žmonėmis. Valdžios institucijos, ypač Romėnų, primena dabartinę daugelio kraštų santvarką. Tai nepalyginsi su primityviu gyvenimu šių dienų laukinių genčių Pietų Amerikos ar Afrikos džiunglėse.

Kaip Kristus-Dievas negali "pasenti" ar "atgyventi", taip ir jo įsteigtoji Bažnyčia savo dvasioje nesikeičia, nes ji yra Kristaus veiklos pasaulyje pratęsimas.

Keičiasi tik Bažnyčios ryšys su pasauliu, jos įtaka viename ar kitame laikotarpyje. Turint tai galvoje, visai neteisinga pirmųjų amžių Bažnyčią vadinti primityvia, o dabartinę, ypač busimąją, modernia.

Teisingiau pirmąją vadinti pozityvia, nes visas gyvenimas buvo persunktas religija. Pirmieji krikščionys nebuvo katalikai tiksliai bažnyčioje ar tik vieną dieną savaitėje, bet visur ir visada.

"Kai pasižiūri į šių dienų pasaulį — tie apiplėšimai, žmogžudystės, sukilimai, riaušės, rasinė neapykanta, karas, skurdas, badas — sunku tikėti, šitas pasaulis yra Kristaus atpirktas" — neseniai kalbėjo kunigas pamoksle.

Visa nelaimė, kad dvasiškija seniai užmiršo, jog Kristus atėjo į pasaulį atlikti dvi misijas: jį *atpirkti* mirtimi ir *pakeisti* savo gyvenimo pavyzdžiu. Kai Bažnyčia pabrėžė tik pirmąją, o užmiršo antrąją, iš pozityvios kuriančios jėgos ji pasidarė tik negatyvi, t. y. mėginanti sulaikyti pasaulį nuo blogio. Deja, jis nužygiavo savo keliu ir pasidarė toks, kokį turime. Modernus! Bet jis nedžiugina nei Dievo, nei žmogaus.

Vokietijoje teko gyventi religingoje liuteronų šeimoje. Šeimininkas jaunystėje dažnai dalyvaudavo mišiose, nes jo geriausias universiteto draugas buvo katalikas. Jis tvirtindavo: "Tik mirti norėčiau kataliku, o gyventi liuteronu".

Šeimininko pareiškimas man nedarė jokio įspūdžio iki vieno sekmadienio. Pavyčiau dr. J. Leimoną, Lietuvos katalikų veikėją, einantį į mišias. Kelias vedė pro gotišką liuteronų bažnyčią, iš kurios sklido gaivališka giesmė. Katalikų bažnyčia, kukli ir tyli, buvo nuošalioje gatvėje.

Nežinia kas, ta gyvybės pilna giesmė ar rudens nostalgija, braidanti nukritusiuose lapuose, privertė dr. Leimoną pasakyti: "Mes, katalikai, turėtume būti linksmiausi pasaulyje žmonės. Žemėje turime aiškias gaires savo gyvenimui. O gyvenimo pabaigoje mirtis turėtų atrodyti tiksliai vartai į laimingą amžinybę. Bet gyvenimas rodo visišką priešingybę. Mes neturime drąsos pilnai džiaugtis šiuo gyvenimu nei užtenkamai tikėjimo žengti be baimės į būsimąjį".

15 metų praėjus, matyt, panašios nuotakos skatinamas, popiežius Jonas XXIII "atidarė Bažnyčios langus įleisti šviežio oro". Tuo pačiu ir dr. Leimono pasigesto džiaugsmo.

Šiuo metu tas rėkiantis "džiaugsmas", panašus į pigaus naktinio restorano linksmybes, gąsdina ir tuos, kurie reformas sutiko palankiai. Buvę garsūs kunigai veda ir dar labiau garsėja. Buvusios vienuolės virsta prostitutėmis. Olandijos katalikai pasinėšė į tokias ekstravagancijas, kurių Roma negali nei toleruoti, nei pajėgia uždrausti.

Tie nenormalūs reiškiniai tik patvirtina faktą, kad Bažnyčios langai buvo perilgai aklinau uždaryti. Žmogus, ilgiau išbuvęs uždaroje vietoje, kur trūksta deguonies, patekęs į šviežią orą, arba visai apalpsta, arba junta laikiną svaigulį. Tas pat dabar dedasi Katalikų Bažnyčios bendruomenėje. Nuo šviežio oro vieni neteko sąmonės, kiti laikinai apsvaigo.

Dvi nenormalybės daugiausia pakenkė katalikams

Daugelis neatsispiria pagundai spėlioti, kaip Katalikų Bažnyčia atrodys ateityje. Neabejoju, kad ji, sakykim po 100 metų, bus

priartėjusi prie to plano, kurį turėjo Kristus galvoje, kai sakė Petruui: "Tu esi uola ir ant tos uolos aš pastatysiu Bažnyčią". Mane intriguoja tik vienas dalykas, kaip ateityje Bažnyčios vadovybė aiškins, kodėl per kelis šimtmečius mišios buvo laikomos lotyniškai ir kodėl Šv. Rašto nebuvo katalikų namuose.

Bažnytiniai karai, inkvizicija, įvairios erezijos, suėmus drauge, nepadarė Bažnyčiai tiek žalos, kaip šios dvi nenormalybės. Jos padėjo religiją atskirti nuo gyvenimo, dvasiškius nuo pasauliečių, teoriją nuo praktikos. Dievo meilę pakeisti tikinčiųjų širdyse į Dievo baimę, atimti džiaugsmą iš šio gyvenimo ir bijoti busimojo. Trumpai, iš pozityvios religijos padarė negatyvią, iš aktyvios katalikų bendruomenės pasyvią individų masę.

Naujai atrastos mišios

Kur du ar trys susirinks Kristaus vardu, jis pažadėjo būti su jais. "Smertelno grieko" baimės varomi, mūsų senoliai per purvą ar sniegą brido dešimtis mylių į bažnyčią. Susirinkdavo keli šimtai, bet savo dvasia nesudarydavo nei reikalaujamo minimumo — dviejų ar trijų. Kai kunigas, nusigręžęs į sieną, "laikė mišias", tai minia *individue* arba suko rožančių, arba yrėsi kiekvienas pagal savo spartą per "Aukso Altorių". Geriau įkertas į "druką" ar mintinai pramokęs mišių maldas, pasiekdavo kanoną, o silpnesnieji vos prisiirdavo iki evangelijos.

Nenuostabu, kad laisvoje Lietuvoje, mokslo ragavę ir išmokę savarankiškiau galvoti, jau daug lengviau į mišias neidavo. Inteligentai, bent gimnaziją baigę, tikybos pamokose buvo supažindinti su mišių auka. Bet jie dar tvirčiau laikėsi nuomonės, kad "melstis visur galima — Dievas yra ne tik bažnyčioje".

Tiktai pradėjus mišiose vartoti suprantamą kalbą, mokytam ir nemokytam pirmą kartą gyvenime atsidarė ausys ir akys. Pirmą kartą paaiškėjo, kuo skiriasi mišios nuo kitų pamaldų ar maldų, privačių ar atliekamų bažnyčioje.

1. Mišios yra ne individualinė malda, o jungtinis Dievo pagarbinimas, kuriame tikra ta žodžio prasme dalyvauja pats Kristus

ir vyksta "gyvųjų, mirusių ir šventųjų bendravimas".

2. Mišiose konsekracijos metu išnyksta erdvės ir laiko užtvara. Staiga atsirandame Paskutinės vakarienės kambaryje.

3. Kai pasigirsta kunigo lūpomis Kristaus žodžiai "... tai mano kūnas", savaime galva nulinksta iš pagarbos, nes nelieka vietos abejonei. Tik neribota Dievo galybė ir išmintis sugebėjo tą neaprėpiamą paslaptį išreikšti tokiais paprastais žodžiais.

4. "Imkite ir valgykite visi" vienam gal skamba malonių pakvietimu, kitam paraginiu, trečiam įsakymu. Bet nėra kaip atsakyti. Žiūrovui neliko vietos. Visi turi dalyvauti stebuklingai prateštoje Paskutinėje vakarieneje. O prisiminkime, kad Lietuvoje komunija buvo dalinama tik po mišių ar po pamokslo, kuris taip pat buvo sakomas mišioms pasibaigus.

5. "Eikite ramybėje — mišios pasibaigė" taip pat įgavo naują pozityvią prasmę. Atrodo, lyg girdėtum Kristaus žodžius: "Pasišotinę prie mano stalo, eikite kiekvienas prie savo darbo. Atsiminkite, kad jūs esate užvaizdos mano turtų, kuriuos palikau jūsų rankose, grįždamas iš žemės pas savo Tėvą".

Labai gerai, kad Vatikano Susirinkimas tikinčiųjų bendruomenę pradėjo vadinti Dievo Tauta vietoje įprasto "Mistinio Kristaus Kūno". Ši pastaroji sąvoka, nors ir kaip teologiškai ar filosofiškai būtų teisinga, pasauliečiui katalikui nesako nieko. Arba geriausiu atveju nuteikia jį pasyviai. Už visus kūno veiksmus atsako galva. Atseit, Kristaus reikalas, kas dedasi jo mistiniame kūne, o ne mano, kuris esu tik mažytė ląstelė.

Visai kitas reikalas, kai pasaulietis išsamonina, kad jis yra Dievo Tautos narys. Automatiškai jis pasijunta turįs pareigas ir teises. Niekas, tur būt, dabartinio pasaulio problemų geriau nesuprato, kaip prezidentas Kennedy. Verta prisiminti jo žodžius: "... prašydami Jo palaimos ir pagalbos, turime žinoti, kad čia žemėje Dievo darbas iš tiesų privalo būti mūsų pačių" (atliekamas).

Reikia atrasti autentišką Dievą

Šimtmečiai vienas ant kito klojosi. Laikas užžarstė Kristaus paliktus žemėje pėdsakus. Atsirado daugybė atskalų, religijų,

erezijų. Tik viena Romos Katalikų Bažnyčia didžiavosi, kad ji vienintelė neklaidinga: išlaikė septynis Kristaus įsteigtus sakramentus ir patį Kristų savo altoriuose.

Viskas teisinga. Tik nelaimė, kad autentiškas Kristus-Dievas bažnyčių altoriuose ir Kristus-Dievas tikinčiųjų sąmonėje, *bent lietuvių katalikų*, yra du skirtingi asmenys. Nuostabu, kad mūsų kunigai to nepastebi. O juk jie nupiešė ir į tikinčiųjų sąmonę įspaudė Dievo paveikslą. Katalikai niekad jos nebuvo raginami skaityti Šv. Raštą iš baimės, kad jo klaidingai nesuprastų. O Šv. Raštas yra vienintelis šaltinis Kristui-Dieviui pažinti.

Evangelijos Kristus liepsnote liepsnoja meile, supratimu, užjautimu ir atleidimu žmogui. Jis bara fariziejus už jų hipokritiškumą, prikiša kartais apaštalams už jų menką tikėjimą. Bet nėra nei vienos vietos Šv. Rašte, kur Kristus prikaišiotų žmonėms jų nuodėmes ir silpnybes. Nebuvo nei vieno atsitikimo, kad Kristus būtų atsisakęs ką nors pagydyti, kur nors dalyvauti, kam nors padėti todėl, kad prašantysis buvo nusidėjęs. Mūsiškai tarient, — nevertas, kad jo prašymas būtų išklaustas.

Jis dažnai kalba apie savo mirtį. Bet tik Paskutinės vakarienės metu Kristus pasako, kad jo kraujo praliejimas reikalingas nuodėmėms atleisti ir naujai amžinai sandorai sudaryti tarp jo Tėvo ir žmonijos. Jei ne šis pareiškimas, galėtum galvoti, kad Kristaus mirtis buvo tik eilinis istorijos įvykis. Minia žudo tuos, kurie skelbia jai nepriimtinas idėjas. Daug vyrų ir moterų mirė dėl idėjos prieš Kristų ir po jo.

Kristus, būdamas Dievas-Žmogus, buvo įkūnytas gailestingumas ir atlaidumas todėl, kad norėjo palikti pasauliui tikrą supratimą, kas yra Dievas, ar dar teisingiau, koks yra Dievas.

"Kas mato mane, mato mano Tėvą... Kas pažįsta mane, pažįsta mano Tėvą, nes Tėvas ir aš esame vienas". Po tokio pareiškimo Kristus nesigaili gražiausių žodžių atvaizduoti Tam, kuris yra jo ir visų mūsų dangiškasis Tėvas.

Jis žino ir duoda kas reikalinga pirmiau, negu prašymas išeina iš mūsų lūpų... be jo žinios plaukas nenukreinta nuo mūsų galvos... Jis mūsų neapleis, net jeigu tėvas ir

motina apleistų... ko tik jį prašysime Kristaus vardu, jis duos...

Trumpai tarient. Dievas yra meilė. Meilės neįmanoma bijoti. Ją galima tik mylėti. Deja, šitokią Dievo supratimą turėjo tik pirmųjų amžių krikščionys. Todėl jie mokėjo džiaugtis gyvenimu ir be baimėsėjo į mirtį.

Laikui bėgant. Dievo supratimas žmonių sąmonėje keitėsi. Vietoje atlaidaus ir rūpestingo tėvo beliko tik rūstus teisėjas. Pesimizmo bedugnę pasiekė jansenistai tvirtindami, kad žmogus yra tik niekam tikęs nusidėjęs. Nors Kristus atpirko žmoniją, bet tik iš anksto Dievo išrinkti galės pasinaudoti atpirkimo malone ir patekti į dangų.

Bažnyčia jansenistų ereziją griežtai pasmerkė. Deja, popiežiaus enciklika ir gyvenimas yra du skirtingi dalykai. Gyvenime iki pat šių dienų mėgiamiausia pamokslų tema yra ne Dievo meilė, bet *nuodėmė*. Už ją Dievas baudžia žmogų jau šiame gyvenime ligomis, skausmais ir visokiomis nelaimėmis. Žinoma, iš "tėviškos meilės", kad žmogus pasitaisyti. Atsirado net specialiai nukaltas posakis: "Ką Dievas myli, tam kryželių duoda".

Kokia nesąmonė! Kristus gydė raupsuotus, aklus, kurčius, nebylius, luošus, grąžino tėvams iš numirusių prikeltus vaikus. Kaip jis galėjo atimti iš tų žmonių "kryželių", kuriuos jo dangiškasis Tėvas buvo davęs "iš tėviškos meilės"? Tai būtų veikimas prieš Tėvo valią, kurią *pildyti* jis buvo atėjęs į žemę.

Šiandien maras, raupai, vidurių ir dėmėtoji šiltinė, polio, tb. ir daugybė kitų "Dievo meilės kryželių" išnyko, kai medicina atrado skiepus ar vaistus.

Dievas davė tam tikrus dėsnius, kuriems visata ir žmogus yra subordinuoti. Dauguma ligų ir kitų nelaimių užsitraukiame patys, kai sąmoningai ar nesąmoningai tuos dėsnius sulaužome.

Įvairios ligos laukia senatvėje už "linksmai praūliavotas jaunas dieneles". O pridėk dar karų aukas, kriminalinius nusikaltimus, skurdą šalia pertekliaus, rasinę neapykantą, tai ir viso pasaulio kompiuteriais neapskaičiuosi, kiek žmonių kenčia. Ar tą viską siunčia Dievas "iš tėviškos meilės"?

Bažnyčia turėjo ipareigoti tikinčiuosius prieš visa tai kovoti, kad šis pasaulis pasidarytų ramybės vieta geros valios žmonėms, kaip angelų buvo žadėta Kristaus gimimo naktį. Vietoj to pasirinko lengvesnį kelią: nukreipė tikinčiųjų žvilgsnį į busimąją gyvenimą. Tylėk, kentėk ir lauk atlyginimo kitame pasaulyje.

Kažin, ar už pasyvumą taip lengvai galima žadėti dangų? Šv. Rašte Kristus davė matą, pagal kurį būsime teisiai: "...buvau alkanas ir mane papenėjai... ištroškęs ir mane pagirdei... benamis ir mane priglaudei... kalėjime ir mane aplankei".

Bet čia vėl gyvenimo ironija. Pamokslininkai retai priminė tikintiesiems, kad dangų galima pelnyti tik pozityvia veikla, darant gera kitiems. Bet labai mėgo priminti, kad dėl vienintelės mirtinos nuodėmės galima jį prarasti.

Ypatingai per misijas ar gavėnios metu pamokslininkai mėgo sukurti tokią dramatišką mirtinoje nuodėmėje mirusiojo sielos susitikimą su Dievu: "Kruvinomis ašaromis maldausi Dievą pasigailėti. Bet jau bus per vėlu. Kristus atstums nuo savęs. 'Eik, praieiktašis, į amžiną ugnį!...' Ir ten kentėsi per amžius už vieną nuodėmę! Už tai, kad nesuvaldei savo kūno geidulių ir turėjai kelių minučių malonumą!..."

Pamokslininkas jausdavosi atsiekęs tikslą ir pasakęs išpūdingą pamokslą, kai visi klausytojai iki vieno suklupdavo ašarodami ant kelių. Abejoju, ar bent vieną sulaukė "nuo kelių minučių malonumo", kai atėjo pagunda ir proga, bet tokie pamokslai į lietuvių sąmonę išpaudė baisiai žiauraus Dievo atvaizdą. Lietuvis jį garbino, be paliovos šaukėsi, bet nieko gero iš to žiauraus Dievo nesitikėjo.

Kas šituo teigimu pasipiktins, tegul išaiškina, kaip liaudyje atsirado niekam tikusį daiktą ar žmogų aptarti, kaip "tai tikra Dievo dovana". "Jo arkliai tikra Dievo dovana", vadinasi vos paeina, pusgyviai. "Jos vyrai tikra Dievo dovana", reiškia tinginys, mušeika, girtuoklis, nesugyvenamas ar nepatrauklios išvaizdos. Apie liguistą žmogų sakydavo: "Jo sveikata tikra Dievo dovana".

Priešingai, kam sekėsi gyventi, turėjo

gerą sveikatą, vargai nelankė, sakydavo, kad tam velnias padeda.

Prisipažinkime, kas iš mūsų išdrįstų pasakyti: "Viešpatie, daryk su manim, ką nori. Visur tegul būva Tavo valia". Pasąmonėje glūdinti baimė neleidžia. Atrodo, vos tik duosime Dievui besąlyginį sutikimą, jis "mūsų sielos naudai" tuojau pradės mus kankinti tais savo "tėviškos meilės kryželiais".

Atradę mišias, mes lietuviai dar turime stengtis kuo greičiausiai atrasti tikrą autentišką Kristų - Dievą, kurį galėtum mylėti, o ne jo bijoti.

Tai vėl reikšmingas Vatikano Susirinkimo nuopelnas, ipareigojantis pasauliečius išsąmoninti į savąjį tikėjimą, studijuojant Šv. Raštą ir skaitant religinio turinio knygas.

Sunku yra būti sąmoningu kataliku

Daugelis mano, kad Katalikų Bažnyčia visiškai atleido varžtus ir tikintiesiems gyvenimą padarė labai lengvą. Kas taip mano, į reformas neišigilino. Tikrovėje, juo pasauliečiui daugiau duos "laisvės", tuo daugiau jį apsunkins.

Kun. Ignas Starkus sakydavo: "Klebonui lengva gyventi, bet sunku mirti, nes jis turės atsakyti prieš Dievą už visos parapijos nuodėmes". Dabar tą atsakomybę neš kiekvienas už save ir už visus, ne tik klebonas.

Seniau užteko, kad penktadienį, susilaukdamas nuo mėsos, išlaikėme Bažnyčios įsakymą. Dabar reikės savo sąžinės pasiklausti, ar penktadienį valgyti steiką ar pasitenkinti *beef-stew* ir kainos skirtumu išgelbėti nuo bado pamestinuką Vietname, Korejoje ar Indijoje.

Panašų pasirinkimą, gal būt, reikės ateiityje daryti kunigui, ar jis bus geresnis kunigas, laikydamas celibatą ar vedamas.

Celibatas buvo įvestas, kad kunigas visa širdimi atsidėtų apaštalavimui, kad, neturėdamas savo šeimos, pasidarytų "tėvu" visos parapijos. Gyvenimas rodo, kad išskyrus retas išimtis, tas viengungis kunigas neliepsnoja ypatinga meile nei Dievui nei žmogui. Klebonas yra abejingas "patėvis" ne tik parapičiams, bet ir savo vikarams.

Tokią išvadą susidariau iš poros laiškų, gautų iš vikarų Vatikano Susirinkimo metu. Jie rašė, kad susirinkimas svarsto vyskupų ir pasauliečių teisių praplėtimą tik nekalba apie vikarus, kurių gyvenimas visiškai priklauso nuo klebono malonės. Prašė parašyti tuo klausimu straipsnį amerikietiškoje spaudoje.

Kaip gali kunigas būti karštas Dievo meilės apaštalas, neragavęs net žmogiškosios!? Nepažinę *tėviškos* meilės savo *vaikui*, nenuostabu, kad kunigai įgraviravo į tikinčiųjų sąmonę tokio rūstaus dangiško Tėvo paveikslą.

Piktinamės savo spaudoje, kad jaunoji karta neturi respekto jokiam autoritetui, net popiežių enciklikoms. Puikiomis enciklikomis popiežiai seniai garsūs, pvz. Leonas XIII. Bet jos liko bažnytiniuose archyvuose dulkėti, o socialinė nelygybė tebeklesti ir šiandien net išimtinai katalikiškuose kraštuose pvz., Pietų Amerikoje. Pasauliečių katalikų pareiga sugrąžinti toms enciklikoms pagarbą, jų kilnias idėjas įgyvendinant gyvenime.

Mes, lietuviai, taip didžiuojamės savo įgimtu humaniškumu, savo pamaldumu, kilniais krikščioniškais papročiais, savo organizacijomis su kilniausiais šūkiais, vadiname savo kraštą šventa žeme, nors ir be šventųjų. Bet gyvenimas rodo, kad ir pas mus kartais tikrai "Dievas glėbyje, o velnias širdyje".

Prisiminkime netaip senus įvykius. Čikagietis lietuvis, dalyvavęs Alabamoj negrų demonstracijoje, aprašė spaudoje savo ir kitų dalyvių išgyvenimus. Sakėsi "niekados gyvenime nejautes taip arti Kristaus, kaip toje eisenoje". Bet kai tokia pat eisena pasirodė Marquette Park kvartaluose, vietoje Kristaus lietuviai matė su demonstrantais žygiuojantį Judą, kuris, skambindamas pinigų kapšiu, klausė, keliais tūkstančiais nupigs nuosavybę, jeigu negras apsigyvens šalia (žr. redakcijos ir kt. pastabos 102 psl.).

Amerikiečių spauda paminėjo, kad tuose kvartaluose gyveną lietuvių ir lenkų kilmės gyventojai karštai reikalauja laisvės savo kraštams, bet nepripažįsta elementarinių laisvių šio krašto juodaodžiams piliečiams. Mūsų spauda tylėjo.

Nedelsiant įvyko namų savininkų susirinkimas, kuris nutarė: 1) protestuoti prieš "open housing rights" (teisę bet kur bet kam apsigyventi — Red.), 2) prašyti Čikagos burmistą neišleisti į miestą iš kitų valstijų atvykstančių negrų ir kitų juodaodžių, kurie negaudami darbo virsta miestui našta.

Galima pateisinti senosios kartos lietuvių. Jie ten kūrėsi vienas šalia kito per kelias kartas. Jie, vienas kitą gelbėdami, išgyveno sunkius bedarbės laikus.

Bet kaip pateisinti "dypukus", kurie tokias rezoliucijas siūlė? Stebėtina, kad nei vienas neprisiminė, jog dar nepraėjo nei 20 metų, kai jie dešimtimis tūkstančių užplūdo Čikagą. Ne šiandieninio ekonominio žydėjimo laikais, o tikros bedarbės metu. Čikagoje trūko ne tik darbų, bet ir butų. Ką dypukai išstūmė iš butų sklepuose ir pigiausiuose kvartaluose? Negrus. Kam atėmė šluotas ar panašius juodo darbo įrankius iš rankų? Ar ne negrams, portorikiečiams ir meksikiečiams?

Jeigu susirinkimas pagal šio krašto lietuvių paprotį buvo užbaigtas malda, vienintelė nefariziejiška turėjo būti: "Ačiū Tau, Viešpatie, už baltą odą. Visa kita įsigijau pats savo sunkiu darbu". Arba, siekiant didesnio tikslumo, reikėtų sakyti "žeminančiu darbu". Viena ponia, emigrudama iš Vokietijos į Čikagą, tvirtino: "Jeigu reikės eiti už tarnaitę, tai geriau badu numirsiu". Mat, nežinojo Amerikos įstatymų, kad būtų nepavykę. Miestas būtų neleidęs mirti badu.

Dabar, kai patys gyvena rezidencijose, kuriose nieko netrūksta tik tautinių dekoravimo motyvų ir lietuviško stiliaus baldų; kai jų gyvenvietės pasirinkimą riboja tik Atlantas ir Ramusis Vandenynas, naujieji ateiviai vietoje padėkos Čikagai už jos žmonių ir įstatymų humaniškumą, pasiūlė savo reformas.

Laimė, kad mūsų jaunimas neskaito mūsų spaudos. Jis pamatytų ir pasipiktintų, kad tarp mūsų gražių minčių, idėjų ir žodžių spaudoje ir tarp mūsų gyvenimo yra bedugnė.

Vertinant tuos įvykius Vatikano Susirinkimo ekumeninės dvasios šviesoje, galime apie save pasakyti, kad per 700 metų mūsų

Kęstučiui Trimakui, S.J.
Vyr. Laiškai Lietuviams Redaktoriui
2345 West 56th Street
Chicago, Illinois 60636

1968.3.4.

Gerbiamas Redaktoriau,

Jūsų pranešimas, kad mano straipsnis laimėjo pirmą premiją, mane nustebino. Jos nesitikėjau.

Lietuviai, greitai kritikuoti svetimus, labai jautriai reaguoja, jei kas išdrįsta iškelti mūsų pačių silpnybes. Straipsnyje tokios kritikos, nukreiptos į savuosius, ypatingai apstu. Konkurso komisija, skirdama už jį net pirmąją premiją, parodė didelę drąsą. Bijau, kad jai nereikėtų atkentėti, kai straipsnį užgrius kritika iš skaitytojų pusės.

Komisijos pasisakymai apie mano straipsnį labai įdomūs. Džiaugiuosi dėl įžinėtų jame pliusų. Ypatingai dėkoju už nurodytus minusus, nes iš jų galima pasimokyti.

Ypatinga mano padėka tenka premijos mecenatui Vincui Kuliešiui. Rašančiųjų lietuviškoji visuomenė, man rodos, nestokoja. Mecenatai yra retenybė. Jie musipelną didelės pagarbos.

Man skirtą šimto dolerių premiją palieku "Laiškai Lietuviams". Esu tikra, kad mecenatas šitokiam mano sprendimui pilnai pritars. Šitas žurnalas yra įdomiausias, įvairiausias temomis ir paįngiausias jų sprendimų iš visos lietuviškos periodikos, išsėinančios šiame krašte. Jei Vincas Kuliešius būtų kitokios nuomonės, jis nebūtų rėmęs pinigais to konkurso. Tegul jo auka padeda žurnalui dar labiau tobulėti.

Dėl tolimesnės kelionės premijų įteikimo iškilmėse nedalyvausiu. Autobiografijos ir nuotraukos nesiunčiu. Nuotraukos paprastai būna labai klaidinančios. Be to, kad gimiau Lietuvoje ir gyvenau Amerikoje, apie save nuturiu ko rašyti, kas būtų įdomu ar bent verta skaityti. Į abudu klausimus, taip įprastus lietuvių tarpe, kas ji buvo Lietuvoje ir kas yra dabar atsakymas - NIEKAS.

Prašau mano vardu pasveikinti visus Čikagos ir apylinkių lietuvius, susirinkusius į premijų įteikimo iškilmės. Čikagos dar neesu mačiusi. Rengiuosiu kada nors aplankyti. Jeigu čikagiečiai nutartų manęs į lietuviškąjį Marquette Park rajoną nusiųsti, visiškai neužsigaučiau... Visą kaltę už straipsnį prisiimu sau. Nekaltinkite žurnalo, kad jis tokius straipsnius spausdina. "Laiškai Lietuviams" yra puikus žurnalas. Skaitykite jį ir remkite! Jis turėtų būti visų čikagiečių ypatingas pasididžiavimas.

Su pagarba,

Mina Gailiūnienė
Mina Gailiūnienė.

tautos buvimas "mistiniame Kristaus kūne" dar automatiškai nepavertė mūsų į gerus "Dievo Tautos" narius. Čia vėl susirinkimo nuopelnas, kad kiekviena tauta, bendruomenė ir individas yra verčiamas padaryti pagrindinę inventORIZACIJĄ. Per šimtmečius krautas paveldėjimas pasirodo nuostabiai mažas.

Dvasiškija, pirmoji įsisąmoninusi, kad Bažnyčioje turinys buvo dingęs beprasmiškoje formoje ir perdėtoje pompoje, nuėjo į kitą kraštutinumą. Olandijos vienuoliai, metę habitus, nešioja paskutinės mados kostiumus ir puošiasi margaspalviais kaklaraiščiais. Kunigai komunijai ir vynui konsekruoti mišiose vartoja molinius bliūdus ir pigias stiklines.

Jeigu Olandijos katalikai laiku nesusi-griebs, pasidarys Katalikų Bažnyčios *hippies*. Jeigu jie tikisi tuo atgauti pirmųjų krikščionių dvasią ir Kristų gražinti į savo gyvenimą, baisiai klysta.

Kristus buvo nužemintos širdies, bet jis laikėsi to meto papročių ir reikalavo sau tos pačios pagarbos, kaip ir kitiems. Pakvietas į aristokratiškus namus pietų, jis prikišo namų šeiminkui, kad jam nebuvo paduota vandens rankoms ir kojoms nusi-plauti.

Jeigu Olandijos katalikai įsiklausytų.

išgirstų panašų priekaištą: "Jūs valgote žemės duoną iš brangių servizų, o mano dangiškąją dedate į molinius indus. Jūs vaišinatės žemiškais gėrimais iš kristalinių stiklų, o vyną, kuris virsta mišiose mano krauju, pilate į pigias stiklines. Pakviesti į svečius, užsivelkate madnius ir brangius kostiumus, o eidami prie altoriaus pavaduoti mane Paskutinės vakarienės pradžioje puotoje, pridengiate juos beskoniais nebalintos drobės apsiaustais"... (Jie užsivelkami ant civilinio kunigo ar vienuolio nešiojamo kostiumo vietoje buvusių puošnių albų ir brangių arnotų).

Yra ir bus daugybė įvairiausių nuklydimų ir iškrypimų, iki ekumeninė dvasia perims ir atnaujins Kristuje visą krikščioniškąją bendruomenę. Bet nėra abejonės, kad Dievas yra pasirengęs iš šv. Petro uolos išlieti gaivinančio vandens srovę ištroškusiai žmonijai pagirdyti.

Tas įvyks greičiau, jeigu kiekvienas suprasime savo asmeninę vietą ir paskirtį Dievo Tautoje ir galėsime pasakyti, kad esame viskam pasirengę šiais prezidento Linkolno žodžiais: "Aš tikiu, kad yra Dievas. Matau audras kylant ir tikiu, kad Dievo pirštas jose dalyvauja. Jeigu jis man skyrė vietą ir davė uždavinį atlikti, aš esu tam pasiruošęs".

* * *

REDAKCIJOS PASTABA

Tikrovė yra plati, gili taip, kad žmogui yra sunku ją tiksliai ir visapusiškai mintimis apimti bei žodžiais išreikšti, ypač, jei siekiama ne vien ją apibūdinti, bet ir įvertinti. Su tuo sunkumu susidūrė tiek šio "Laiškų Lietuviams" straipsnio konkurso dalyviai, vertindami dabartinę Bažnyčios padėtį, tiek to konkurso jury komisijos nariai, vertindami atsiųstuosius rašinius.

Kaip iš žemiau dedamų jury komisijos narių pastabų matosi, premijų paskyrimas rodo tuos straipsnius esant balsų dauguma geriausiai įvertintus, bet ne tai, kad kiekvienas narys pasirašo po kiekviena juose dėstoma idėja.

Po kai kuriom pirmąją premiją laimėjusio straipsnio idėjom nepasirašo nei "L. L." redakcija. Tas rašinys pasižymi konkurso rašiniuose retai užtiktu plačiu ir giliu krikščionišku sąmoningumu. Tačiau, redakcijos nuomone, viena kraštutiniai tvirtinant, vietomis nebeišlaikomas objektyvumas, kaip pvz., Olandijos katalikybės atžvilgiu, aiškinant apie kančią ir nelaimes ir

sprendžiant apie Čikagos Marquette Parko lietuvių nusiteikimus negrų atžvilgiu (Čikagoj niekad nebuvus ir vien amerikiečių spaudą paskaičius, vargu ar galima žmonių nuotaikas tiksliai aptarti). Konkurso jury komisijos nariai taip raštu vertino "Eretikės" slapyvardžiu pasirašytąjį straipsnį, kuris vėliau buvo premijuotas pirmąja premija.

NUOMONĖ: Objektyvi, šiek tiek jaučiasi kraštutinus. Iš karto akademiška. Truputį radikali. Pradžioje stengiasi teigiamai ir objektyviai aiškinti, pabaiga sumaišyta, pasirodo abejonės.

SVARSTYMAS: Gilus, filosofiškas. Kritiškas, gilus, teorinis... Gilus, nuoseklus... Problemos paviršutiniškai pristatomos. Krypsta į kraštutinus. Kaltė primetama mums... Įdomiai ir objektyviai bei giliai sprendžia ir nagrinėja. APIMTIS: Plati.

FAKTIŠKUMAS. Pozityvus, psichologiškas. Svarstymai remiasi faktais (tačiau kai kur kelia kontroversiją). Autoriui trūksta žinių apie etnines grupes, tautų charakterius ir kt.

STRAIPSNŲ KONKURSO JURY KOMISIJOS NARIAI PASISAKO

KUN. VYTAUTAS BAGDANAVIČIUS, M.I.C.: „Laiškų Lietuviams“ konkurso tema yra labai gerai parinkta mūsų gyvenamiems laikams. Gaila tik, kad, palyginti, neplačiai į šį konkursą buvo įsijungta. Matyt, mūsų visuomenė dar arba nedrįsta į šiuos klausimus leistis, laikydamą juos per daug opiais, ar dar nepilnai jaučia, kaip giliai jie liečia mūsų gyvenimą. Manychiau, kad klausimas „Kaip aš vertinu, kas dabar darosi Bažnyčioje“ turėtų tebedominti mus ir šiam konkursui pasibaigus ir skatinti ne tik sužinoti, kas čia darosi bet ir stengtis susidaryti protinę pažūrą.

Konkurse netrūko konservatyvios ir pažangios krypties pasisakymų. Konservatyviai pasisakiusieji žiūrėjo daugiau emigrantiniu požiūriu, ypač liturgijos reformoje įžvelgdami pavojų mažumoms. Liturginė reforma daugiausiai domino ir pažangiuosius. Vienas kitas rašinys siekė plačiau negu liturgija ir palietė dialogo, Bažnyčios valdymosi bei apaštalinio srities. Buvo rašinių, liečiančių ir ekumenizmą.

Reikia sveikinti „Laiškus Lietuviams“, kad jie šiuo konkursu stengėsi sudominti mūsų visuomenę taip opiais Bažnyčios kryžkelės klausimais.

JONAS BAGDONAS: Konkurso dalyvių rašiniuose atsispindi nuomonių skirtingumas tiek apie pasikeitimus Katalikų Bažnyčioje, tiek apie pačią įvykių eigą jai keičiantis. Dauguma pasisako teigiamai, matydami permainas pozityvioje šviesoje. Likusieji ribojasi konservatyvumu, perdėtu sielvartu ir abejonėmis.

Vyresniųjų rašiniai pasižymi kruopštumu, minčių tęstinumu ir žinių perdavimu. Tuo tarpu jaunimo rašiniuose matosi šlubavimo žymių žinių stokoje, jų perdavime bei analizavime.

Sveikintina, kad nors ir maža, bet energinga grupė atliko drąsų ir atvirą kūrybos darbą.

ALOYZAS BARONAS: Iš konkursui atsiųstų straipsnių labai ryškiai matyti įvairus lietuvių katalikų požiūris į Katalikų Bažnyčios tam tikrus naujumus po II-jo Bažnyčios visuotinio susirinkimo. Charakteringa, kad dauguma pasisakė prieš išviršines Bažnyčios reformas, kurios iš esmės nėra esminės, nes juk ne baldų perstatymas yra viso Bažnyčios atsinaujinimo prasmė. Tačiau, kiek tai liečia esminius Bažnyčios pasikeitimus, dauguma pasisakė teigiamai, gi kiti tokio naujumo norėtų net ir daugiau.

Charakteringa, kad jaunieji beveik be išimties pasisakė už reformas ir iškelė tokių klausimų, kurių nekėlė vyresnieji, kaip tai Šv. Tėvo kelionės ar kita. Konkurso duomenys turi didelės vertės ne tik kaip išskyrę keletą rašinių, ryškinančių Bažnyčios atsinaujinimo momentus, bet ir parodę, kaip į tai žiūri jaunimas ir vyresnieji. Iš antros pusės, keliolika jaunimo darbų, kurių keletas tikrai vertingų, pradžugino bent šių eilučių autorių ta prasme, jog jaunimas, nors ir kitaip galvojęs negu vyresnieji, parodė, kad jam lietuviški reikalai dar yra gerai suprantami.

DALIA KUČENIENĖ: Konkurso paskelbtoji tema „Kaip aš vertinu, kas šiuo metu dedasi Bažnyčioje“ katalikams šiuo metu tikrai aktuali.

Sunku spręsti, kuris rašinys vertingiausias. Premija tik pasako, kad premijuotas straipsnis buvo daugiau išstudijuotas bei išbaigtas. Tačiau su lygiai tokiu pat dideliu susidomėjimu skaičiau visus straipsnius, nes ir nelaimėjusieji atspindėjo šių dienų katalikų pasauliečių dvasinius pergyvenimus — prisitaikant naujoms permainoms. Tai buvo savotiška ilgesnė, man asmeninė meditacija ir sąžinės sąskaita, kur aš, kokioje pozicijoje stoviu. Manau, kad kiekvienam katalikui būtų pravartu ilgiau sustoti prie klausimų už ir prieš reformas. Gilesnis apmąstymas, galvoju, daug kam iš vyresniųjų palengvintų persilaužimą.

Nepaprastai įdomūs buvo straipsniai, kurie atvirai išliejo savo sielvartus. Gal jiems trūko „rafinuotumo“ bei rašytojo talento plunksnos, tačiau jie nuoširdžiai išpažino savo dvasinio pasaulio išardytą skrynią ir tas atvirumas man atsivėrė akademiškumo stoką.

Straipsniai savo atspindžiuose parodo, kad trūksta gilesnio santykio tarp Bažnyčios ir pasaulio. Šie straipsniai lietuvių katalikų bendruomenėje yra gera pradžia dialogui, gilesniam religiniam įsisąmonijimui bei supratimui, kad Bažnyčia ir katalikas nėra dvi atskiros upės, bet viena ir ta pati srovė.

FLORENTINA KURGONIENĖ: Noriu nuoširdžiai padėkoti už man suteiktą progą būti šių rašinių vertintojų grupėje. Gaila, nesu literatė, tai ir vertinti tegalėjau tik kaip eilinę skaitytoja.

Rašinius skaičiau su dideliu susidomėjimu. Nuostabu, kaip kiekvienas rašytojas filosofuoja savaip. Vienas viską apsvarsto nuosekliai ir lengvai prieina prie teigiamos išvados, o kitam tai sunkiai sekasi. Stebina jaunųjų rašiniai, jų mintijimas ir geras lietuvių kalbos žinojimas.

KĄ REIŠKIA TIKĖTI

Tikėjimą apsprendžiantys veiksniai - I

ALFONSAS GRAUSLYS

Praėjusių metų vasario 22 d. popiežius Povilas VI specialiu raštu paminėjo apaštalų Petro ir Povilo gilaus tikėjimo bei jų nukankinimo 19 šimtmečių sukaktį. Šiuo raštu popiežius paskelbė Tikėjimo Metus, kurie, pernai prasidėję tų apaštalų švente, baigsis šįmet lygiai už metų birželio 29 d.

Minėtą raštą popiežius pradeda, kalbėdamas apie Petrą, kuris Kristaus buvo paskirtas kaip ir Bažnyčios pagrindu — uola, ir Povilą, kuris save vadina "pagonių mokytoju" (I Tim. 2, 7); Nerono persekiojimui 64-68 metų tarpe Romoje siaučiant, abudu buvo nukankinti.

Remiantis evangelijų liudijimu, rašte prisimenamas įvairiom progom Petro išpažintas tikėjimas Kristumi ir greta jo Didysis Mokytojas Povilas, kuris savo skelbimu bei raštais tą tikėjimą aiškino ir grindė. Anot popiežiaus, labiausiai tuos apaštalus pagerbsime, jei tikėjimą savyje stiprinsime ir, tuo tikėjimu remdamies, visi, kaipio krikščionys, jungsimės. Tų apaštalų minėjimu popiežius tikisi visų krikščionių atsinaujinimo tikėjime.

Šalia to viso rašte įspėjama dėl tų pavojų tikėjimui, kurie po II Vatikano susirinkimo yra iškilę krikščionių tarpe. Tie pavojai atsirado, bandant senąsias krikščionybės tiesas pritaikinti kilusioms naujoms idėjoms, tų tiesų turinį iškreipiant ar paneigiant, neskaitant su Bažnyčios mokomuoju autoritetu. Tačiau po to įspėjimo pasisakoma, kad, siekdama tikėjimą sustiprinti ir jį teisingai išreikšti. Bažnyčia nevengia ieškoti naujų tikėjimo pagrindimų ir kad apaštalų nukankinimo sukaktis naujai skatina į tą darbą.

Rašto pabaigoje raginama, susirinkus įvairių sluoksnių tikintiesiems įvairiom iškilmingesnėm progom, bažnyčiose ar kur kitur išpažinti tikėjimą visiems drauge. Teo-

logai ir Šv. Rašto mokslininkai kviečiami savo studijomis padėti visiems kitiems tikėjimą bei Šv. Raštą giliau suprasti. Visi tikintieji gi prašomi šių Tikėjimo Metų bėgyje patikrinti savo padėtį tikėjimo atžvilgiu ir daryti viską, kad sustiprintų jį savyje.

Šiems tad kad ir jau įpusėjusiems Tikėjimo Metams paminėti keliais straipsniais svarstysime tuos veiksniai, kurie mūsų tikėjimą ugdo ar jį slopina bei žlugdo.

KODĖL REIKIA SVARSTYTI APIE TIKĖJIMĄ

Šiais laikais gal kaip niekada anksčiau pasaulyje yra išsiplėtę tikėjimo persekiojimai. Už pačius persekiojimus didesnė blogybė — tai persekiojamųjų silpnas tikėjimas, kurį persekiojimai nekartą visai sužlugdo. Silpnu gi vadiname tokį svyruojantį bei abejojantį tikėjimą, kuris tėra pusgyvis, nenuoseklus, nes beveik visai neturi įtakos tokio tikinčiojo gyvenimui. Šitaip tikintis nesiryžta dėl savo tikėjimo pakelti net ir nedidelių aukų bei negerovių. Kaip silpni, neatsparūs ligai organizmai, epidemijai kilus, pirmieji sužlunga, taip ir kovojantis bei persekiojantis ateizmas pirmiausiai iš tikinčiųjų eilių pašalina tuos, kurie nėra pilnai įsitikinę savo tikėjimu. Teisingai tad sako Thomas Merton, kad "didžioji problema, kurios akivaizdoje stovi krikščionybė, nėra Kristaus priešai, nes persekiojimai nėra niekada Bažnyčios vidaus gyvenimui, kaipio tokiam, didelės žalos padarę" ir todėl "tikroji religinė problema randas: sielose tų mūsų, kurie širdyje Dievu tiki ir žino, kad jie įpareigoti jį mylėti ir jam tarnauti, tačiau to nedaro" (*The Ascent to Truth*).

Toksai tikinčiųjų tikėjimo nepilnumas ir todėl liguistumas bei nenuoseklumas, gąsdina, palyginus jį su kovojančio ateizmo

nuoseklumu, nes pirmieji, kad ir turėdami tiesą, jos nebrangina ir ja neliepsnoja, o tuo tarpu antrieji, kad ir tikėjimo tiesą atmesdami, dega neapykanta jai. Taip Akėjimą ir ateizmą sugretindamas, vyskupas F. Sheen prieina teisingą, nors ir neįprastą išvadą, kad piktoji dvasia gali daugiau nuveikti su pilnai netikinčiais, negu Dievas su pusiau tikinčiais. Ar toji išvada neduoda mums teisės tvirtinti, kad didžioje netikėjimo su tikėjimu kovoje pergalę nulems toji pusė, kuri savo įsitikinimais bus tvirtesnė ir todėl nuoseklesnė bei veiklesnė?! Ar tad mūsų tikėjimo klausimu domėjimasis ir jo stovio svarstymas nėra aktualus ir būtinas mūsų gyvenamu laiku?

KĄ REIŠKIA — TIKĖTI?

Tikėti, plačia, nereligine to žodžio prasme, pirmiausia reiškia ne žinoti, bet priimti, ko nežinome, bet iš tam tikrų ženklų nujaučiame, kaip tiesą, ar bent artimą tiesai. Šia prasme įtikėti mums padeda ypač kurio nors patikimo asmens liudijimas, kurio žodžiais pasitikime ir juos priimame kaip tiesą. Šitokiu tikėjimu ir pasitikėjimu kitais vadovaujamės kasdien, nes patys asmeniškai negalime patikrinti visų mus liečiančių faktų ar tiesų.

Kalbėdami apie religinį tikėjimą, čia nebandysime jo aptarti teologijos ar katekizmo sąvokom, bet pačiu tikėjimo pasireiškimu ar jo vaisiais, kurie pastebimi kasdieniame tikrai tikinčiųjų gyvenime.

Plačia, bet jau religijai artima prasme dvelkia toksai Miguel de Unamuno tikėjimo aptarimas: "Tikėti — tai norėti tikėti". Gal šiuo aptarimu šis ispanų filosofas norėjo pasakyti, kad širdis tikėjimo ilgisi ir jo nori net ir tuo atveju, jei protas ir būtų jau nuo jo nusigręžęs? O gal šiuo pasakymu jis parbrėžė tą gerą valią, kuri yra viena tų svarbių iš žmogaus pusės sąlygų, be kurių neįmanoma įtikėti?

Nežinia ką norėjo tiksliai pasakyti kad ir toksai giliai, nors ir nekonfesine prasme, tikintis Dag Hammerskjold šiais žodžiais: "Tikėti — tai neabejoti". Reikia manyti, kad jis negalvojo, jog vis naujai kylantys tikėjimo srityje klausimai yra vien tikėjimo neigimo ar jo silpnumo ženklas. Juk žmogus, vis gilesnio pažinimo ieškoda-

mas, negali nestatyti svarbiausių būties ir gyvenimo klausimų, kuriuos liečia tikėjimas.

Kaip vėjai verčia medį giliau įleisti į žemę šaknis, taip klausimai ir atsakymų ieškojimai žmogų religijoj pagilina. Tad teigiamos abejonės, statomi sau klausimai įeina į tikėjimo turinį religinei tiesai pagilinti. Vien neigiamos abejonės, t. y. tokios, kuriomis dirbtinai kuriame priekaištus tikėjimui — ne tam, kad jį pagilintume, bet kad juo nusikratytume, tikrai neįeina į teisingai suprasto tikėjimo sąvoką.

Marie Noel, prancūzų katalikų rašytoja, savo dienoraštyje pasisako: "Aš kenčiu ir tai yra mano tikėjimo būdas". Gal šiuo originaliu tikėjimo aptarimu, t. y. kantria kentėjimo sąvoka, ji pasisako už Kristaus reikalaujamą savojo kryžiaus nešimą ir, su to reikalavimo žodžiais rimtai skaitydamasi, ji tuo būdu nusilenkia Kristaus dieviškam autoritetui?!

Kalbant gyvenimiškos filosofijos sąvokom, galima pasakyti, kad tikėti — tai nusigręžti nuo pasinėrimo vien laikinuose ir antraeiluose dalykuose, kad būtų gyvenama tuo, kas esminga ir esmingiausia. Patirtis rodo, kad religinis tikėjimas, išlaisvindamas žmogų iš paskendimo smulkmenose, jį patį padaro esmingesnį ir gilesnį. Išlaisvindamas iš jų, jis šalina tą dvasinę trumparegystę, kuri neleidžia matyti tolimųjų ir nemedžiaginių vertybių. Tikėjimas atveria dvasios akims amžinybės akiračius.

Kai didžioji žmonių dalis tegyvena vien gamtiniu gyvenimu ir todėl dvasine prasme gyvena miegodami, tai *tikėti reiškia pabusti nematomom vertybėm ir atgamtiniam gyvenimui*. Tad tikėti — tai savo gyvenimą praturtinti atgamtiniais, tai matyti viską naujoje šviesoje.

Tikėti — tai teigti, tai gyventi teigimu, o juk "žmogus dar labiau, negu duona, gyvena teigimu" (V. Hugo). Teigti gi — tai tas pats, kaip viską įprasminti ir todėl tikėjimo teigimu kančia, gyvenimas ir viskas įprasminama, kai tuo tarpu netikėjimas padvelkia beprasmybe ir neigimu. Visi netikėjimo laikini įprasminimai jau tuo pačiu, kad laikiniai, negali patenkinti giliau galvojančio ir jaučiančio.

Turint galvoje tą psichologinę tiesą, kad mūsų prigimties gelmės, ieškomos atsakymo į didžiuosius buvimo ir gyvenimo klausimus, ilgisi amžino gyvenimo ir Dievo, galima tvirtinti, kad *tikėti — tai gyventi savo prigimties gelmėmis*. Panaudojant čia biblinę žmogaus, kaipo Dievo paveikslo ir panašumo, sąvoką ir atsimenant, kad, anot romėnų patarlės, *"similis simili gaudei"* (panašus panašiu džiaugiasi), bus suprantama, kodėl geros valios žmogus, savo Originalo ilgėdamasis, nesunkiai įsisavina religinį tikėjimą. To išvadoje galima spėti, kad dažnai (nors nevisada) netikėjimas yra dvasinio lėkštumo padaras. Nenuostabu tad, kad Ch. Peguy grįžimą tikėjiman vadinavo ne atsivertimu, bet pagilėjimu, nes, jo įsitikinimu, netikėti yra beveik tas pats, kaip negyventi savo prigimties gelmėmis ir jų neklausyti bei negirdėti.

Tikėti, reiškia turėti atramos tašką ant gamtėje. Gyvenime, kurį lydi netikrumas, tokios atramos reikia, nes "šio pasaulio išvaizda praeina" (1 Kor. 7, 31). Šitokia atrama yra, anot Kristaus, ant uolos pastatytas namas, kurio jokie gamtos gaivalai negali sugriauti (Mat. 7, 24-25).

Kalbant grynai religinėm sąvokom, tikėti, krikščioniška prasme, reiškia *atsiverti Dievui* ir dvasiniai *susitikti su juo per Kristų ir Kristuje*, nes, anot šv. Augustino Kristaus vardu pavartotų žodžių, "kas tiki į mane, tas įsiskiepija į mane ir todėl turi mane". Dėka tokio atsivėrimo ir susitikimo su Dievu Kristuje tos krikščionio ir Kristaus ar-

*As nenoriu tikėjimo,
kuris man vien priklausytų.
Aš noriu tikėjimo,
kuriam aš visiškai priklausyčiau.*

Charles Kingsley

timybės pasėkoje *tikintysis visa savo būtybe užsiangažuoja dieviškajam Kristaus asmeniui*, kad gali jam pasakyti: "Tavo gyvenimas bus mano gyvenimas, tavo jausmai — mano jausmai". Suprantama tad, kodėl pirmais krikščionybės amžiais apie krikščionį buvo sakoma: "tai antrasis Kristus". Krikščioniška tad prasme tikėti reiškia visa savo būtybe, su visom gyvenimiškom išva-

dom, *apsispręsti už Kristų*. Pagal tokią krikščioniško tikėjimo sąvoką žymus mūsų laikų dvasinio gyvenimo ugdytojas benediktinas C. Marmion šitaip aptaria krikščionybę: "Krikščionybė yra ne kas kita, kaip priėmimas įsikūnijusio Kristaus dievybės su visomis tos tiesos protinėmis ir gyvenimiškomis išvadomis". Tad tikėti krikščioniška prasme reiškia tikėti tuo vienu Žodžiu, kurį Dievas ištarė ir kuris yra Jėzus Kristus. Tikėti — tai tas pat, kaip teigiamai atsakyti į Jėzaus pasiuntinybę mums.

DIEVO MALONĖS DOVANA

Tikėjimas yra dovana ta prasme, kad įsitikinimas tikėjimo tiesomis gaunamas iš Dievo. Ši tiesa, paskelbta kaip Dievo apreiškta jau Tridento, o vėliau I Vatikano visuotiniuose Bažnyčios suvažiavimuose, gal geriausiai parodo tikėjimo prigimtį ir mūsų santykį jo atžvilgiu. Toji tiesa reiškia, kad tikėjimo tiesomis tikime ne dėl to, kad, į jas giliau protu įžvelgę ir pagrindę, laimime tą tikėjimą savom pastangom, bet įtikime tik Dievo malonės padedami. Tiesa, mes galime ir turime parodyti gerą valią, kuri šalina visokias įtikėjimui kliūtis, kaip nepažinimą ar prieštikybinius prietarus, ir kuri doroviniai švarina visą gyvenimą. Juk tvarkingas gyvenimas padeda tvarkingai galvoti, tačiau galutinį įsitikinimą duoda Dievas.

Tikėjimas yra Dievo mums duodama dovana. Tai aiškiai nekarta yra sakęs Kristus: "Nė vienas nepažįsta Sūnaus, kaip tik Tėvas; taip pat ir Tėvo niekas nepažįsta, kaip tik Sūnus ir kam Sūnus panorės apreiškti" (Mat. 11, 27). Kitą kartą, kai Petras išpažino Kristų, kaipo dievišką, mesijanišką asmenį, Kristus į tai atsiliepė nurodydamas, kad prie šio įsitikinimo Petras nepriėjo savom pastangom, nes "ne kūnas ir kraujas tai tau apreiškė, bet mano Tėvas, kuris yra danguje" (Mat. 16, 17). Dar kitą kartą Kristus minioms sakė: "Niekas negali ateiti pas mane, jei Tėvas, kuris yra mane siuntęs, jo nepatrauks" (Jon. 6, 44). Todėl tą įsitikinimą, kad tikėjimas gimsta sielose Dievo veikimu, skelbia ir apaštalų laišškai.

Tikėjimo malonė yra Kristaus dovana suteikta mums jo prisikėlimu ir Šv. Dvasios

atsiuntimu. Toji malonė paprastai suteikiama Kristaus įsteigtoje Bažnyčioje ar per jos tarpininkavimą, nes per ją tikėjimas skelbiamas ir sakramentais maitinamas bei ugdomas. Toji malonė, kurią Dievas duoda įvairiom progom ir aplinkybėm, sujudina širdį ir per ją palenkia protą, kad tikėjimą priimtų. Kalbant II Vatikano Suvažiavimo sąvokom, tikėjimas yra dialogas su Dievu, per kurį Dievas į mus kreipiasi savo apreiškimu, o mes atsakome savo gera valia, tikėjimu ir savo visu gyvenimu.

Tikėjimą esant Dievo dovana aiškiausiai liudija Kristaus pažadėtosios Šv. Dvasios atsiuntimo diena. Juk iki tol tikėjime svyruojantys ir bailūs apaštalai, tą dieną įsitikinę, drąsiai išėjo į miesto viešumą skelbti Kristų ir jo atpirkimo bei išganymo darbą ir savo įsitikinimo galingumu įtikino kitus...

Jei tad tikėjimas yra Dievo malonės dovana, tai iš to seka išvada, kad reikia nuolankiai tikėjimo maldoje prašyti. Iš viso didelis ir reikšmingas yra maldos vaidmuo tikėjime, nes malda išprašo tikėjimo, nes tikėjimas gyvas malda ir net galima sakyti, kad pati malda yra tikėjimas.

ŽMOGAUS VAIDMUO TIKĖJIME

Nors tikėjimas yra Dievo malonės dovana, tačiau tam tikrą paruošiamąjį vaidmenį vaidina jame ir žmogaus protas, valia ir širdis.

Nors tikėjimas nėra protinio pažinimo vaisius (ir todėl gali būti atvejų, kai visi protiniai tikėjimo įrodymai pažįstami, o tačiau netikima!), betgi tas pažinimas gali būti labai naudingas, kai jo pagalba pašaliname iš savęs tuos tikėjimo priešų skleidžiamus, suklaidotus ir klaidingus tikėjimo sąvokų formulavimus, kurie yra įsmigę mūsų dvasion. Tad teisingas protinis tikėjimo tiesų pažinimas šalina tokius klaidojimus - kliūtis, o drauge parodo, kad tikėjimo paslaptys nėra nesąmonės ir neprieštarauja protui, o tik viršija jį.

Tikėjime dalyvauja ir žmogaus laisva valia, nes pritarti tikėjimo tiesoms reiškia drauge ir prisiimti tuos įpareigojimus, kurie iš tų tiesų kyla ir kurie be laisvos valios ryžto neįvykdomi. Jau šv. Augustinas yra sakęs, kad "įtikėti gali tik tai, kuris to

nori", o, anot šv. Tomo Akviniečio, "tikėjimas yra prote tik tiek, kiek valia tai įsako". Reiškia, valia, prisiimdama tikėjimo dedamas pareigas, patį protą palankiai nuteikia tikėjimo atžvilgiu. Gera yra tokia valia, kuri ryžtasi tiesą bet kurių pastangų ir aukų kaina priimti ir kuri tuo būdu atsiveria pasitikti ir gauti tikėjimo dovaną. Piktą valią, iš anksto nusistačiusi pastoti kelią tikėjimo malonei ir nenorėdama jo dedamų pareigų prisiimti, sąmoningai užmerkia akis ir užkemša ausis, kad jos nenorimos tiesos nepažintų.

Vienokį ar kitokį sprendžiamą ar lemiamą valios nusistatymą tikėjimo atžvilgiu jau buvo pastebėjęs B. Pascal. Savo "Mintyse" jis yra rašęs: "Užtenkamai yra šviesos tiems, kurie trokšta matyti, ir užtenkamai tamsos tiems, kurie pasilieka priešingoje nuotaikoje". Tą piktos valios lemiamą vaidmenį tikėjime jis dar apčiuopiamiau toje knygoje aptarė: "Vieni bijo jį (t. y. Dievą — A. G.) prarasti, kiti gi — atrasti".

Didelį vaidmenį tikėjime vaidina ir širdis ta prasme, kad visas Dievo Apreiškimas yra Dievo meilės žmogui pareiškimas, o meilė tegali pažinti tik meilė. Niekas nepažįsta kito kaip tik priartėdamas prie jo, o juk meilė labiausiai suartina. Kaip todėl įtikinamai suskamba šie Naujojo Testamento žodžiai: "Kiekvienas, kuris myli, yra gimęs iš Dievo ir pažįsta Dievą. Kas nemyli, tas nepažino Dievo, nes Dievas yra meilė" (Jon. 4, 7-8).

* * *

Susirūpinti tikėjimo ugdymu ir tais įvairiais jį apsprendžiančiais veiksniais yra labai svarbu, nes gilus, įsitikinęs ir meile persunktas tikėjimas nuteikia tikėti kitus. Vienų tikėjimas virsta ta Dievo malone, kuri įtikina kitus. Tad žvelgiant į tikėjimą iš apaštalavimo taško, galima sakyti, kad tikėti yra gyventi tokiu gerumu ir meile, kurie neišaiškinami be Dievo. Tikėti — tai gyventi taip šviesiu ir skaidriu gyvenimu, kad jis spindėtų tartum veidas Mozės, kuris visiems įrodė, kad jis bendravo su Dievu. Gyventi tikėjimu reiškia "virsti žvake, kuri dega prieš Nukryžiuotąjį" (J. Langbehn) ir prisidėti prie tikėjimo pagilavimo kituose, nes ir žvakė uždegama kitos žvakės.

BESKAUSMIAI

VAINIKAI

SUSIPINS

ŠIRDYJE

raudonas sniegas

*Susmego manyje visų vystančių žiedų
skausmas
ir raudonas sniego smėlis
sukrovė
nerimo sklidinąs kopas,
geltonos kvarco tulpės...
sraigčių tuščius kevalus
skalauja
raudonas sniegas,
geltono kvarco tulpės...
žalsvas ledas tirpsta sieloje
ir akys nusidažo vaivorykštės gijomis,
bet ir vėl tas raudonas sniegas,
raudonas sniegas,
s n i n g a
visų vystančių žiedų
raudonomis snaigėmis,
ach, geltonos kvarco tulpės.*

malda

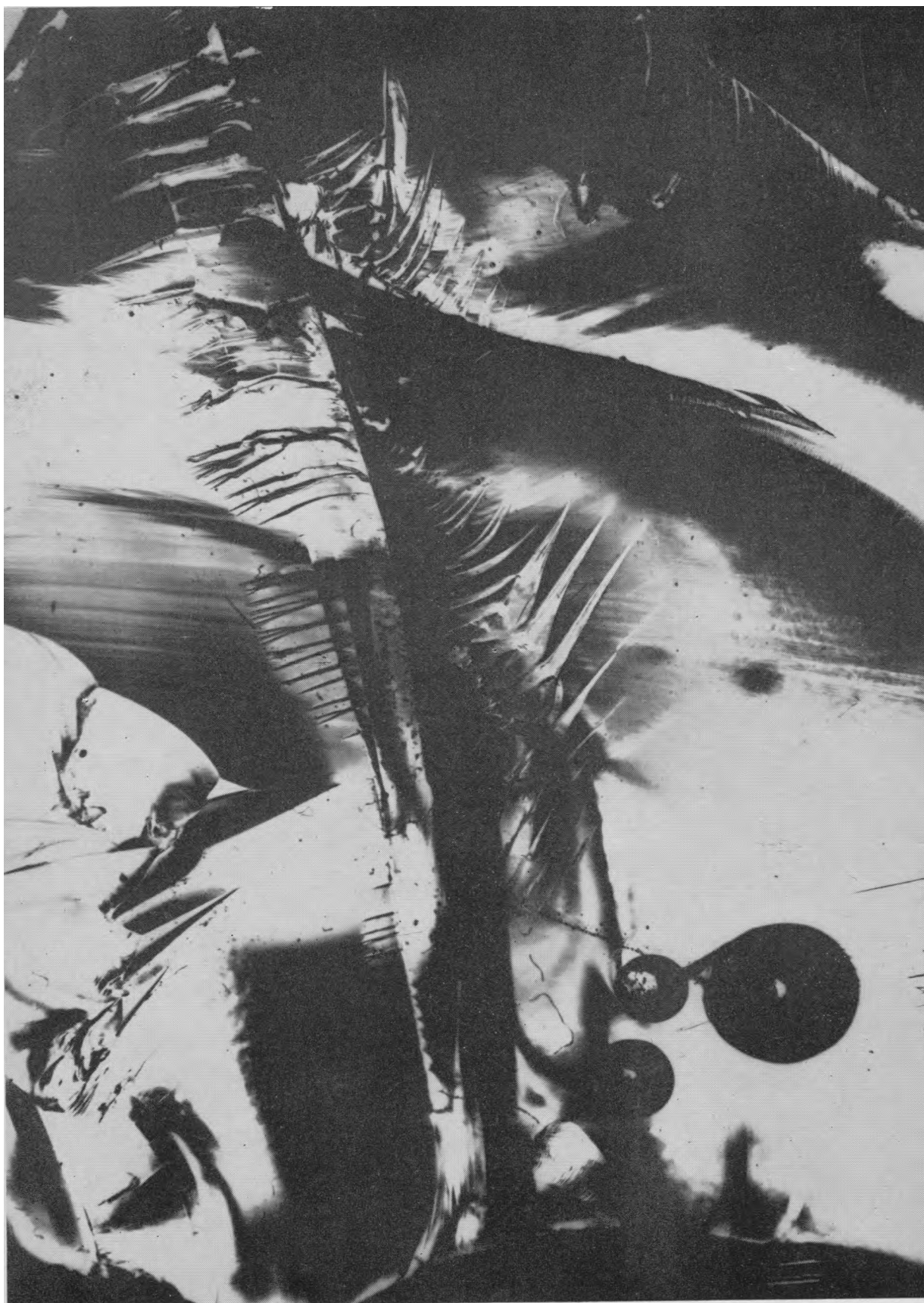
*Viešpatie,
leisk suprasti
vaidilos ažuolo ošimą,
leisk pamilti
vaidilučių skausmą
ir Birutės saulėleidžius,
austus danguje.*

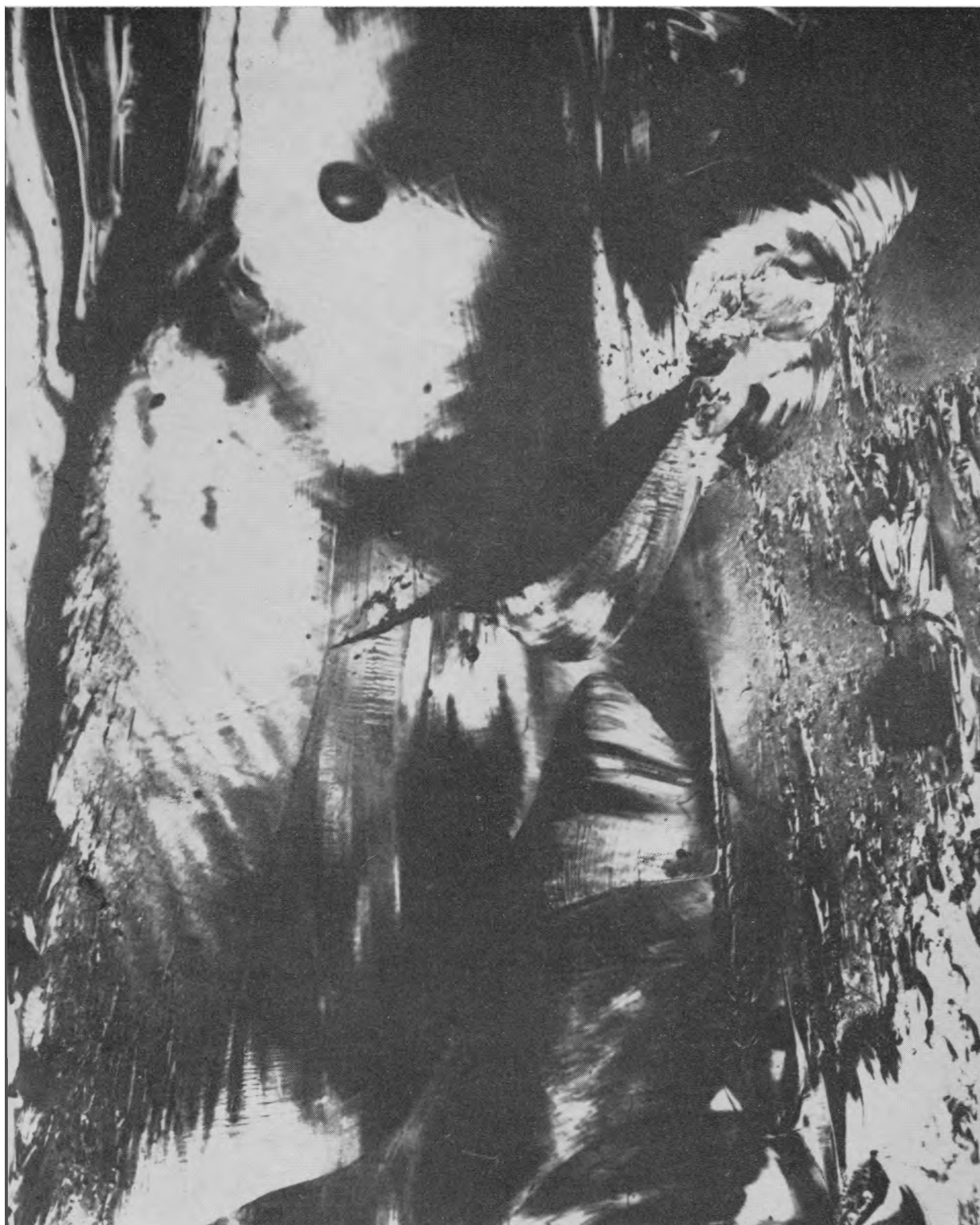
*Viešpatie, žinau —
praeis šis jaunatviškas sielvartas
ir beskausmiai vainikai
susipins širdyje,
bet, Viešpatie,
vistiek amžinai
norėsiu suprasti
paukščių, medžių
ir saulės dainas.*

DALIA KUČĖNIENĖ

VĖJUNO SUGRĮŽIMAS (Algirdo Grigaičio nuotrauka).

PROMETĖJAUS GIESMĖ — KANČIA (110 psl.); MIRTIES AGONIJA (šiame psl.; A. Grigaičio ntr.).

DONKICHOTAS (šiame psl.); PROMETĖJAUS GIESMĖ — LIEPSNA (114 psl.; A. Grigaičio nuotr.).

aklasis miškas

*Mėnulio varvoklyje
sustingus žalia,
žalia ašara.
Pabaltę pavasario
miražai...
kai viskas atrodo
hermetiškai užgniaužta,
tyliausias žvaigždės
suniūniavimas
akląjį mišką praveria
į šviežią žalumą.*

*Nuskendusi naktis
berods buvo paskandinusi
ir skenduolius medžius,
bet tos žvaigždės
ir tas nerimstantis vėjas
sugrįžta ir praveria
juodąsias langines
į akinanti spindėjimą.*

ar mirė dievas?

*Mirė saulė,
blizga nakties tamsuma
juoda kaip lakinės rasės garbanos.*

*Mirė mėnuo,
romantiškasis jo skruostas
kraterio spuogais pražydo.*

*Mirė vanduo ir miegas,
erdvėje gimsta
psychedeliškos generacijų
aistros.*

*Gimsta nauja šviesa,
nauji paukščiai ir
žmonės žuvų, žvynais,
LSD sielos žiedais.
Ž I E D A I S ? ? ? ? ?*

ASMENYBĖ IR PSICHINIAI NEGALAVIMAI

Tęsinys iš vasario numerio

DR. ALBINAS LIAUGMINAS

I. NEUROZĖ

Tai yra lengviausio pobūdžio psichinis negalavimas. Pilnas jo pavadinimas buvo *psychonemozė* (ne visai vykusiai šio amžiaus pradžioj šveicaro neurologo Paul Dubois sudarytas terminas, manant, kad čia yra *nervų* liga, pasireiškianti tikrai psichiškai, patiems nervams liekant fiziologiškai sveikiems). Ši liga pasireiškia *jaudesių* (emocijų, ne proto!) sutrikimu: sergantysis galvoja normaliai, bet *jaučia klaidingai*. Jis bijo kokio nors kad ir menkiausio vabalo arba jaučia skausmus kuriame nors organe, kur nėra jokios anatomicinės patologijos. Čia paciento sąmoningoji asmenybės dalis išlieka sveika, bet ji yra veikiamą iš sąmonės kylančių pajautų, minčių arba skatulių (impulsų) elgtis gana nenatūraliu būdu, kas stebina kitus ir jį patį. Nors jis pats jaučia savo jausmų ir elgsenos keistumą, logiškai niekuo nepagrįstą, tačiau neturi jėgos tam pasipriešinti.

Neurozė gali būti nesunkiai išgydoma, be ligoninės, psichoterapijos būdu, jei neleidžiama jai įsisenėti bei pereiti į sunkesnes psichinių ligų formas. Jos pagrindiniai tipai bei reakcijos yra šios:

a) *neaiškus nerimastis* (anxietas) su baimė, kad kas nors man blogo atsitiks; visą laiką jaučiamasi lyg ant adatų, kiekvienas staigėnis dirgis iš aplinkos grasinančiai sukrečia;

b) *fobijos* (gaivališka baimė) tam tikrų daiktų bei vietų: aukštumų, ankštumos, atvirų vietų bei laukų, purvo, nešvarumo, tam tikrų gyvių ir ligų, jaučiant, kad tokia

liga jau artinasi; pagaliau baimė pačios baimės (*phobophobia*);

c) *hipochondrinė* bei išgalvotų ligų neurotinė reakcija, kurios pagrindiniu simptomu yra persekiojantis kurios ligos jausmas ir jutimas skausmų kuriame nors organe, kai šis organas anatomicškai esti visai sveikas. Kai tik daktarų ištiriamas tas organas ir nieko jame nerandama, pradedama panašiai nerimauti dėl kito arba peikti daktarus, kad jie nerimtai žiūrėjo.

d) *išvirkštinės bei konversinės histerijos*. Ši esti tada, kai nerimasčio ir baimės impulsai prasimina sau kelią per kūno organus ir juos *iš tikrųjų susargdina*. Patys simptomai čia dažnai vadinami *psichosomatiniais* (kas reiškia, kad priežastys yra psichinės, o pasekmės — fizinės). Prie tokių dažniausiai priskiriamos skrandžio žaizdos, astmos, galvos nuolatiniai skausmai, svaiguliai, alpuliai ir kartais net dalinis paralyžius.

e) *apsėdos ir varos* (obsesyviniai kompulsyvinė) *neurozė* pasireiškia tuo, kad asmuo yra apsėstas tam tikrų net nekenčiamų ir bijomų minčių ir yra kažkokios nežinomos vidinės jėgos spiriamas atlikinėti tam tikrus beprasmius veiksmus: plautis nuolat rankas, eiti kas keletą minučių patikrinti, ar durys gerai uždarytos; laikyti vienus savo daiktus tam tikroje skrupulingiausioje tvarkoje ir nuolat pasitikrinti, ar jie toje tvarkoje tebėra, tuo tarpu kai kitoj vietoj viskas gali būti baisiausiai sujaukta. Taip pat negalaujantis šiaja neuroze gali būti kamuojamas nuolatinės minties, kad jis gali ką nors nuskriausti, užmušti ir pan.

f) *prislėgos* (depresyvinė) reakcija. Čia asmuo turi nepaliojančią tendenciją nuvertinti ir kaltinti save be jokio pagrindo; mano, kad jis niekam netikęs, nesąs niekad niekam nieko gero padaręs. Šis liūdesys jį spaudžia tiek, kad jis nebegali niekur susikoncentruoti ir atlikti savo kasdieninių pareigų, o kraštutiniais atvejais jie praranda iš viso norą gyventi ir turi būti saugomas, kad nepasidarytų sau galo.

II. psichozė

Tai yra labai rimta psichinė liga, pasireiškianti nebesugebėjimu teisingai patirti išorinę realybę. Psichotinis ligonis turi iškraipytas pagavas (stebi vieną daiktą, o mato visai kitą arba kitoki, negu jis atrodo normaliems žmonėms). Charakteringi psichozės požymiai yra *pramanos* (delusions) ir *kliedėjimai* (haliucinacijos); tai paprastai iššaukia visos asmenybės pairimą ar net suskilimą.

Vokiečių psichiatras W. Stekel, lygindamas neurozę su psichoze, pirmąją pavadino *parestезija* (gr. para — iškreiptas, *estesia* — jautimas, pajunta), o antrąją — *paralogija*, t. y. iškreiptu bei sutrikusiu mąstymu. Iš tikrųjų, neurotikas žino, kad jo pajautos yra klaidingos, tik jis nepajėgia be specialisto pagalbos jų atsikratyti. Tuo tarpu kai psichotikas yra pilnai įsitikinęs, kad jo pagavos ir mąstymas yra "teisingas" ir visuomet "teisingesnis" negu normaliai galvojančių žmonių. Todėl į psichotinę fazę patkęs asmuo yra sunkiai gydomas arba visai neprieinamas gydymui, nes jis "žino", kad jis vienas tėra teisus, o kiti klysta, galvodami kitaip negu jis, ir todėl jam jokia pagalba nereikalinga! Tik elektrinio bei insulininio *šoko terapija* bei tam tikri vaistai gali jį nuraminti, nutraukiant kai kuriuos klaidingai susipynusius asociacinius ryšius jo sąmonėje ir ypač sąmonėje bei susilpninant tų asociacijų veikimą. Tad šią ligą žmonės ir vadina beprotybe bei išprotėjimu. Šiaip toksai staigus susirgimas gali būti pavadintas pamišimu (*nervous break-down*).

Psichozės priežastys dar nėra pilnai išaiškintos: jos gali būti organinės, iš paveldos ateinančios, arba blogo socialinės aplinkos veikimo padarinys. Tad ir pačios psi-

chozės yra skirstomos į a) *organines* ir b) *funkcionalines*.

A. Organinės psichozės

Organinės psichozės priežastys gali būti šios: 1) įvairūs smegenų iš prigimties nenormalumai; 2) smegenų tumorai; 3) smegenų bei iš viso centrinės nervų sistemos užkrečiamos ligos, pvz. sifilis ir kt. 4) intoksikacija (alkoholiu ir kitais stipresniais dabar labai madoj narkotikais, kuriuos vartoja *hippies* ir kt.), 5) smegenų arterosklerozė, dažniausiai pasitaikanti senatvėje; šiuo atveju pati psichozė yra vadinama *seniline*, t. y. senatvine.

Minėtosios psichozės yra nepagydomos, jei neįmanoma jų priežasties pašalinti, ir apie jas daugiau nebekalbėsime. Mums labiau naudinga susipažinti su tomis, kurios yra lengviau pagydomos, jei nėra įsisėnėjusios, ir kurių priežastimi esame mes patys bei mūsų aplinka.

B. Funkcionalinės psichozės

1. SCHIZOFRENIJA (gr. *schizein* — skilti; *phien* — protas), Eugen Bleulerio, šveicaro psichiatro (1857-1939), sudarytas terminas pažymėti psichinių ligų grupei, kuriose pasireiškia iškreiptas aplinkos pažinimas, ne-realistinės idėjos, nenormalus elgesys su kliedėjimais ir keisčiausiais įsitikinimais, pramanomis. Kalboje ir mąstyme toks asmuo nuolat nuklysta nuo temos, vieno dalyko įrodinėjimo išvadas paima iš kito, visai nieko bendro su anuo neturinčiu.

Čia tik dalis schizofrenijos požymių tešuminėta, kurie, aišku, ne visi kartu ir ne tam pačiam asmeny tepasireiškia. Todėl schizofrenija, atsižvelgiant į vyraujančius simptomus, skirstoma į sekančius keturius tipus:

a) *paprastoji*, pasižyminti užsivėrimu, apatiškumu visam kam, visišku indiferentiškumu santykiuose su kitais žmonėmis. Šioje schizofrenijos fazėje retai tepasireiškia kliedėjimai, bet ji turi tendenciją pereiti į sunkesnes formas.

b) *hebeheninė* (gr. *hebe* — jaunystė, *fren* — mąstymas), kuri pasižymi vaikiški paviršutiniškumu ir nepastovumu, manerizmu, klaidingais įsitikinimais, pramanomis

paprastai, liečiančiomis negaluojančiojo kūną, kliedėjimais ir regresyvine elgsena.

c) *katatoninė* (gr. *katà* — žemyn; *tonos* — įtampa) reiškiasi sustulbėjimu, pajėgiant išstovėti ištisas valandas vienoje vietoje nejudant, netekimu kalbos ir neigiamu arba absoliučiai priešingu reagavimu į išorės dirgius. Protarpiais katatonikas pasižymi pernelyg dideliu judrumu. Šiaip iš tokio asmens nedaug žmogaus belieka: jis sugrįžta į vegetacinį stovį.

d) *paranoinė* (*para* — šalia, anapus; *nous* — protas), kas etimologiškai reiškia nuprotėjimą arba išprotėjimą, turi šiuos požymius: autistinį (jam pačiam tesuprantamą) arba nerealistinį mąstymą, kurio turinį sudaro manymas, kad jis yra *persekiojamas*; didybės idėjos, įsitikinimas, kad kiti permato jo smegenis ir skaito jo mintis; ir pagaliau girdimieji ir regimieji kliedėjimai. Tokio ligonio veiksmai nenuoseklūs ir jų negalima iš anksto numatyti; jo siela pilna neapykantos su agresyvumo tendencija, tik nežinau, ką jis — kokio pasąmoninio impulso pagautas — puls: save ar ką kitą. Jie kartais pasižymi net perdėtu religingumu su persekiojimo manija arba ir be jos. Hipochondriniai epizodai taip pat nereti šioje ligoje, tik čia jie psichotiniu būdu motyvuojami (plg. su neurotiniais).

e) *schizofektyvinė* (afektas — jautulys) pasireiškia pajautų išraiškos nenuoseklumu ir nenormalumu: kur liūdna — jis juokiasi, kur juokinga — jis nustemba ir keistai susirūpina, o į tragiškiausią įvykį jis visai nereaguoja, lyg nieko nebūtų buvę.

f) *mišrioji bei nediferencijuotoji* gali būti arba akutinė arba chroninė. Prie šios pastarosios priskiriama *slypinčioji* (*latent*), *besiformuojančioji* (*incipient*) ir *prieschizofreninės* būsenos arba reakcijos.

2. MANINĖ DEPRESIJA (gr. *mania* — proto pasimetimas, lot. *depressio* — prieslėga) pasižymi staigiais ūpo pokyčiais, kurie reiškiasi trijose plotmėse: jautuliuose (afektuose), mintyse ir veiksmuose. Vienu metu sergantysis gali būti pernelyg laimingas, kalbėti su didžiausiu užsimojimu, mesdamasis nenuosekliai nuo vienos temos prie kitos, ir rodyti nenuilstamą aktyvumą. Po kurio laiko jis pasidaro visiškai pasyvus iki

sustulbėjimo, krenta į giliausią melancholiją, neretai vedančią prie savižudybės. Ir šitokie pokyčiai periodiškai kartojasi, dažnai palydimi iliuzijų, pramanų ir kliedėjimų.

3. PSICHOZINĖ PRIEŠLĖGA. Šiaja liga negaluojuantis jaučiasi be jokio pagrindo žiauriai prislėgtas. Tokiai savo būsenai pateisinti jis savaip iškraipo aplinkos suvokimą, vartodamas pramanas ir kliedėjimus. Psichozinė prislėga skiriasi nuo maninės depresijos tuo, kad neturi periodinių šuolių žemyn ir aukštyn ir kad josios prieuoliai gali būti iššaukti aplinkos veiksnių; ji skiriasi taip pat ir nuo neurotinės prislėgos tuo, kad neurotikas visą laiką normaliai pagau-na ir interpretuoja jį supančiąją tikrovę.

4. INVOLIUCINĖ bei KLIMAKTERINĖ MELANCHOLIJA (lot. *involutio* — insivystymas arba grįžimas į pirmąsį stovį; gr. *klimakter* — laiptas, krizė). Ši liga aplanko, paprastai, varovinio (kompulsyvinio) neurotinio charakterio asmenis jų grįžimo į nevaisingumą laikotarpy: vyrus žymiai rečiau — tarp 60 ir 65 m., o moteris — tarp 40 ir 55 m. Ji pasireiškia melancholine prieslėga, nuolatinio nerimasčių, kankinančiu liūdėjimu iki verksmo, savęs suniekinimu ir kartais paranoinėmis mintimis. Šis psichinis negalavimas gali būti nuo silpniausio — neurotinio iki stipriausio psichotinio laipsnio su iškreiptu tikrovės pajautimu (ne *pažinimu*, nes pagavos būna dar tikslios), su pramanomis ir kliedėjimais.

(Pabaiga sekančiame numeryje)

Kiekvienoj neurozėj arba kūdikystės lygyje pasilieinama, arba į jį grįžtama. Šalia pirminės vaiko padėties, kiekviename mūsų yra kitas vaikas, kurį brangindami turime išlaikyti gyvą. Neurozės sferoje yra būdinga vaikiškai kabintis už žmonių ir daiktų; tikėjimo gi sferoje — vaikiškai atsiduoti Dievui. Pirma priklausomybė turi vis mažėti, kad antroji subręstų.

Dr. Karl Stern,

The Third Revolution

PASTANGOS SIEKiant LIETUVOS LAISVĖS

Tęsinys iš vasario numerio

PREL. MYKOLAS KRUPAVIČIUS

Pirmoji Konferencija Vilniuje. 1917. IX. 18-22. Lietuva dar tuo metu buvo vokiečių okupuota. Ją sušaukti vokiečiai davė leidimą. Konferencija Lietuvos laisvės klausimu priėmė tokią rezoliuciją:

"Kad Lietuva galėtų laisvai plėtotis, turi būti sukurta *nepriklausoma Lietuvos valstybė*, demokratiškais principais sutvarkyta, prisilaikant etnografinių sienų su ekonomijos reikalaujamais korektyvais" (M. Rōmeris, *Lietuvos konstitucinė teisė*, 456 psl.).

Šioj konferencijoj krikščionių demokratų frakcija buvo stipriausia. Su ja ranka į ranką ėjo tie katalikai, kurie buvo neapsisprendę, į kurią partiją stoti, nes kaimui tais laikais buvo mažai žinomos partijos, ir būrelis L. demokratų partijos žmonių.

Krikščionys demokratai konferencijoj suvaidino svarbų vaidmenį. Jie išgelbėjo konferenciją nuo grasinusių komplikacijų, kurios galėjo labai pakenkti konferencijos darbams ir pasėkoms. Smetona savo kalboje siūlė konferencijai, kaip "vienintelį išganymo kelią — tartis su vokiečiais ir išgauti iš jų nors šį tą, o paskui, laikui bėgant ir apystovoms besikeičiant, būsią galima ir daugiau reikalauti. Per daug norint, galima nieko negauti ir antros konferencijos gali visai nebūti". Krikščionys demokratai Smetonos siūlymams griežtai pasipriešino. Reikalavo iš pasiūlymo išmesti visa tai, kur kalbama apie bet kokią Lietuvą su Vokietija susirišimą. Tą krikščionių demokratų siūlymą palaikė kaimų atstovai, nes jie giliau-

siai išgyveno ir išjautė vokiečio okupanto žiauriąją ranką. Tuo tarpu kiek pasivėlavę atvyko iš Šveicarijos Purickis, Steponaitis ir Alšauskas. Jų pranešimas linko į Smetonos pusę. Po jo krikščionys demokratai susvyravo, tačiau nepriėmė nei Smetonos, nei atvykusiųjų iš Šveicarijos siūlymų. Jie pasiūlė savo kompromisinę rezoliuciją, kaip pirmiau jau minėtos rezoliucijos dalies tąsą. Čia paduodu jos redakciją, imtą iš to paties Rōmerio konstitucinės teisės šaltinio.

"Jeigu Vokietija (okupavusi valstybę) su-tiktų dar prieš Taikos konferenciją prokla-muoti Lietuvos valstybę ir pačioje konfe-rencijoje paremti Lietuvos reikalus, tai Lie-tuvių konferencija, turėdama omenyje, kad Lietuvos interesai normalinėse taikos sąly-gose yra pasvirę ne tiek į rytus ir ne tiek į pietus, kiek į vakarus, pripažįsta galima sueiti būsimai Lietuvos valstybei, nepaken-kiant savarankiškam jos plėtojimuisi, į tam tikrus dar nustatytinus santykius su Vokietija".

Už šį rezoliucijos papildymą, balsavo visi konferencijos dalyviai. Tie, kurie būvo nusistatę prieš jį, buvo pasišalinę iš salės. Kiek tokių būta, nepasisekė sužinoti. Jiems priklausė visi tie, kuriems rūpėjo nenu-traukti ryšio su Rusija.

Kas buvo laimėta šiuo krikščionių demo-kratų pasiūlytu priedu? Pirmiausia, iškrito Smetonos siūlytas žodis "dėtis" (su Vokietija). Antra, linktelta vokiečiams, duota jiems vilties, kad ateityje galima bus su jais suei-

ti į kokius santykius, bet tie santykiai turės būti tokios rūšies, kad nekenktų savarankiškam Lietuvos plėtojimuisi, t. y., kaip dviejų lygių valstybių, kad tie santykiai nesiaurintų Lietuvos suvereniteto. Trečia, už tai Vokietija turi dar prieš Taikos kongresą pripažinti Lietuvą nepriklausoma valstybe ir Taikos konferencijoj paremti Lietuvos interesus.

"Rezoliuciją priėmus, — rašo A. Šmulskštys, — lyg koks akmuo nuo krūtinės nuslinko. Jautėmės didelį darbą atlikę — nesusiskaldėme ir nenusilenkėme vokiečiams".

Krikščionių demokratų lyderiai kun. Turauskas ir A. Šmulskštys kelis kartus mėgino įtikinti Smetoną, kad atsiimtų savo rezoliuciją. Jis kietai jos laikėsi ir apie atsiėmimą ir kalbėti nenorėjo. Dėl to krikščionius demokratų kankino baimė, kad ši svarbi rezoliucija gali praeiti su kitų protestais ir balsavimais prieš. Žinoma, vokiečiai iš to būtų tik pasidžiaugę. Ir Smetona prieš ją balso nekėlė.

Antrą audrą sukėlė pasiūlymas pasveikinti Šv. Tėvą. Socialdemokratai piestu šoko prieš ją. Šia proga priminsiu, kad Seime buvo tik trys anuo metu buvusios partijos: krikščionių demokratų, jau mirštančioji demokratų partija ir socialdemokratų. Prieš balsavo tik socialdemokratai. Šv. Tėvas buvo pasveikintas.

Rimčiausių ir pavojingiausių ginčų sukėlė Lietuvos Tarybos narių rinkimai. Partijų atstovai mėgino tuo klausimu tartis. Susitarė dėl dviejų — Petro Klimo ir Smetonos. Juos konferencija vienbalsiai išrinko. Teko dar išrinkti 18 narių. Nors krikščionių demokratų partija buvo gausiausia, ji sutiko kandidatais pasidalinti lygiomis — po 6. Socialdemokratai tuo nesitenkino ir reikalavo daugiau savo žmonių praveisti. Deryboms nepasisėkus, buvo nusistatyta eiti į rinkimus atskirais sąrašais. Krikšč. demokratai, susitarę su demokratais, sudarė mišrų sąrašą, kuriame buvo ir du socialdemokratai — Steponas Kairys ir M. Biržiška. Socialdemokratai gi savo 15 asmenų sąrašę pastatė tik socialdemokratų. Jų tarpe buvo ir Narutavičius, telšiškis dvarininkas. Žemaičiai jį laikė geru kataliku. Laimėjo krikščionių demokratų ir demokratų sąrašas. Išrink-

tieji Kairys ir Biržiška tuoj po rinkimų pareiškė, jog, partijai pareikalavus, juodu iš Tarybos pasitrauksią. Kairys, nelaukdamas nė partijos pasitarimo, pareiškė Tarybai nepasitikėjimą. Buvo aišku, kad socialdemokratai atšauks savo atstovus iš Tarybos. Susidarė baugi padėtis. Svarbu buvo parodyti ne tik vokiečiams, bet ir visam pasauliui Lietuvių tautos vieningumą ir tvirtą ryžtą, siekiant Lietuvai nepriklausomybės. Iš tos katastrofiškos padėties išgelbėjo krikščionys demokratai. Jie socialdemokratų lyderiui Steponui Kairiui pasiūlė balsuoti už du jo pastatytus kandidatus į savo atšaukiamus iš Tarybos narius — kun. Urbanavičių ir kun. Stankevičių. Kairys pasiūlė Bugailiškį ir Joną Vileišį. Konferencija juos balsų didžiuma priėmė. Tuo būdu socialdemokratai gavo Taryboje 6 atstovus — anksčiau išrinktą Petrą Klimą, Kairį ir Mykolą Biržišką, naujai išrinktus Bugailiškį ir Joną Vileišį ir krikščionių demokratų ir demokratų sąrašu išrinktą Narutavičių. Dabar jie jau pasitenkino 6 atstovais ir Kairys net čia konferencijos posėdyje krikščionims demokratams padėkojo ir tarė pagarbos žodį.

Posėdžiai buvo audringi ir ne kartą pavojingi Lietuvos reikalams. Krikščionių demokratų dėka konferencija baigėsi rugsėjo 22 d. laimingai (minėtas "Krikščionis Demokratas", 3, 4 ir 5 nr., 114-122 psl.).

L. *Krikščionių demokratų partijos programos*. 1917 metais pasirodė dvi kr. demokratų programos: viena išeivijoj Rusijoj, kita Lietuvoj. Petrapilio Seimo metu vyko ir kr. demokratų konferencija. Seimui išsiskirčius ant rytojaus ta programa buvo priimta.

Lietuvos kr. demokratai priderino savo konferenciją prie Pirmosios Konferencijos, vykusios 1917. IX. 18-22, kurioje buvo išrinkta Lietuvos Taryba. Vilniškė programa atžymėta 1915 metais. Tai padaryta tais sumetimais, kad būtų išvengta vokiečių cenzūros ir kitų iš jos pusės kliudymų. Petrapiliškėj programoj aiškiai pasisakyta už Lietuvos nepriklausomybę. Jos antrasis paragrafas rašo: "Lietuva turi būti nepriklausoma demokratinga respublika". Vilniškė programa savo pagrindinėmis mintimis nesiskyrė nuo petrapiliškės.

(*Tęsinys sekančiame numeryje.*)

JAUNYSTĖ

KAIP VERTINU TAI, KAS ŠIAIS LAIKAIS DEDASI BAŽNYČIOJE

1967-1968 metų jaunimo konkurse
pirmąją premiją laimėjęs rašinys

GABIJA JUOZAPAVIČIŪTĖ

Gabija Juozapavičiūtė gimė Noranda, Quebec, Kanadoj, 1950 m. Baigė Loretto Akademijos mergaičių gimnaziją Hamiltone, Ont., ir dabar ten pat lanko trylikta klasę. Žada studijuoti psichologiją. Taip pat baigė 10 klasių Hamiltono lietuvių šeštadieninę mokyklą ir dabar ten pradėjo mokytis antrą skyrių. Buvo Hamiltono moksleivių ateitininkų kuopos pirmininkė. Priklauso "Ateities" redakciniam kolektyvui.

Daug ką reformuodama ir keisdama, Bažnyčia siekė padaryti visų gyvenimus prasmingus — kaip Dievo kūrinių, privalančių jam viską. Bažnyčia keitėsi besikeičiančiame pasaulyje.

Bet koks keitimasis pasaulyje šiandien pradeda visą eilę permainų arba ištisą keitimosi revoliuciją. Šis revoliucinis keitimasis greit pasidaro mada, kurią visi turi sekėti, jeigu nenori atsilikti nuo to pasaulio, kuriame gyvena.

Su XVII-ojo šimtmečio gale ir XVIII-ojo pradžioje įvykusia industrine revoliucija paprastasis žmogus arba darbininkas pradėjo nerimauti ir reikalauti, kad jam būtų leista pasisakyti valdžios reikaluose. Pamažu jis įgavo daugiau galios, o su šia galia jis pasiekė patogaus ir saugaus gyvenimo. Jis įgijo visokių apdraudų, kurios davė

jam apsaugą, ir įsteigė unijas, kurios davė jam galimybę pasipriešinti ir užtikrinti lygybę darbe. Jis išpilietino visuomenėje. Kai vis daugiau žmonių gavo teisę balsuoti, paprasti žmonės galėjo dažniau pasisakyti ir aktyviau dalyvauti valdžios reikaluose, kol pagaliau jie dalinai ėmė valdžią kontroliuoti. "Mažajam žmogui", kuris sudaro daugumą žmonių visuomenėje, kuris metų metais buvo valdomas mažumos turtingųjų, stipriųjų aristokratų, be jokių teisių ar privilegijų — demokratija suteikė visuomeninę ir politinę apsaugą.

Dvidešimtas amžius davė pradžią pasikeitimams su savo staigia pažanga technologijoje ir gamtos moksluose. Dabar žmogui fizinis darbas ir gyvenimas buvo palengvintas. Dabar žmogus skrido apie žemę siekdamas kitų pasaulių. Tai padidino jo

akiratį ir galvosena. Jis turėjo daugiau laisvo laiko. Pažanga susisiekiimo priemonėse pagreitino žinių plitimą ir sudarė galimybę daugumai sužinoti, kas dedasi kituose pasaulio kraštuose. Žmogus, gyvenęs savo gyvenimą kaip žmogus, o ne gyvulys, jautėsi įtrauktas į kitų vargus ir pajuto pareigą padėti artimui, gerinant jų gyvenimą. Senosios filosofijos buvo pakeistos XX-ojo amžiaus filosofijomis — marksizmu ir egzistencializmu. Antroji pasidarė vyraujanti ir visi, sekdami Descartės posakiu "Aš galvoju, dėl to aš esu", panoro būti individualais, ieškoti ko naujo ir originalaus. Išaugo noras keistis, reformuotis, tobulėti, padidinti ir padauginti su kitais ryšius, kurių pagalba galėtų daugiau išmokti, su kuriais galėtų pasidalinti idėjomis, išpūdžiais, kuriems padėdamas galėtų rasti savyje pasitenkinimą. Susiformavo naujasis, modernusis pasaulis.

Pagauta šio besikeičiančio pasaulio srovėje, Bažnyčia buvo priversta keistis ir prisitaikyti. Jos nariai, būdami šio naujai persiformuojančio pasaulio aktyvi dalis, nutarė, kad permainos yra būtinos. Taip Bažnyčia įvykdė tai, ką ji ilgai delė padaryti. Suprasdama, kad ji dar nebuvo užtenkamai prisitaildus naujai galvojančiam žmogui. Bažnyčia sušaukė II Vatikano ekumeninį susirinkimą, kad priderintų save prie naujų situacijų, kylančių iš pasaulio, kuriame ji radosi. Susirinkimas buvo atidarytas šiais žodžiais: "Susirinkdami vienijimosi dvasioje iš įvairių kraštų, mes nešame savo širdyse fizinę ir protinę priespaudą, kančias, troškimus ir viltį visos žmonijos. Mes būtinai kreipiam savo mintis prie visos žmonijos rūpesčių, kurie ją kankina. Nusizeminę karštai prašome visų dirbti kartu su mumis, stengiantis pastatyti teisingesnį, broliškesnį tvirtovę-miestą šiame pasaulyje".

Pagal naują tradiciją Bažnyčia pasidarė atvira naujoms nuomonėms. Jos senas konservatyvus žvilgsnis į kitas religijas dabar pasidarė liberalus. Bažnyčios viršininkas susitiko su kitų religijų viršininkais ekumenizmo dvasioje. Visų religijų nariai buvo raginami laisvai bendrauti vienas su kitu. Skirtingų religijų vedybos dabar buvo leidžiamos. Atrodė, kad dabar nebereikia apsaugoti katalikiškumo, kaip tokiu, skirtin-

gų religijų šeimose. Kristaus "meilės" įsakymas ir ugdymas gerų tikinčių asmenybių pasidarė vyraujantis. Garbinimo laisvė krikščionybėje ir ekumenizmo dvasia krikščioniškame pasaulyje perėmė senojo atsargumo vietą.

Bandydama išryškinti bendruomenės Dievo garbinimą, liturginė forma taip pat pasikeitė. Dabar mišios buvo sakomos vietovės ar parapijos kalba, kad visi galėtų geriau suprasti ką jie Dievui sako. Lotynų kalba buvo pasidariusi tik mokytų išminčių kalba, dauguma jau jos nebesuprato. Kada kunigas per mišias lotyniškai sakė maldas, niekas jo nesuprato ir dėl to nebeatsakinėdavo. Pagaliau klupčiukai buvo išmokyti atsakinėti lotyniškai, kad būtų palaikomas dialogas tarp kunigo ir žmonių, kol kunigas sau meldėsi prie altoriaus, o žmonės sau savo vietose. Garbinimas pasidarė individualus, ne visos bažnyčios bendras aktas. Su II Vatikano susirinkimu liturginis garbinimas grįžo į savo pirmąją paprastą formą, kurią naudojo pirmieji apaštalai ir pirmieji krikščionys. Tapdama laisvesnių pažiūrų. Bažnyčia dabar nebijojo pripažinti savo klaidų ir bandyti jas pataisyti geresniais būdais, nors tai reiškė grįžimą į senąsias, originalias garbinimo formas.

Tada buvo panaikintas Bažnyčios įsakymas po nuodėmės bausmės susilaikyti nuo mėsiškų valgių penktadieniais. Dabar buvo palikta individui laisvai apsispręsti asmeniškai atgailai. Buvo sumažintas privalomų švenčių skaičius.

Iš paviršiaus atrodė, kad Bažnyčia palengvino savo nariams jai priklausyti. Kai kurie sakė, kad ji pradėjo "suminkštėti"; kiti, kad ji turi būti "minkšta", jeigu nori pasilaikyti savo narius, kurie buvo pripratę gyventi "minkštai". Per šimtmečius ji buvo sudariusi įsakymus ir pateikusi planą geram krikščioniškam gyvenimui. Narių pareiga buvo sekti tą pateiktą planą be jokio stengimosi iš jų pusės. Jeigu nesekė šio plano — nusidėjo. Ir taip nariai sekė tą planą, kad nenusidėtų. Greitai viskas jiems pasidarė įpratimas. Daug negalvojo, kodėl šį ar tą daro. Jų atliekamos atgailos taip pat pasidarė automatiškos ir nedaug iš jų tegavo

nuopelnų. Čia vėl Bažnyčia, pamačiusi savo klaidą, nuėmė tuos įsakymus, kurie buvo pasidarę automatiškai, nebereikalauja galvojimo. Atrodė, kad ji palengvino katalikui priklausyti Bažnyčiai, bet iš tikro pasunkino. Dabar nariai nebeturėjo pateikto plano, kurį galėtų sekti. Jiems buvo leista daryti atgailą laisva valia ir tuo pačiu nusipelnyti didesnę atpildą.

Katalikai buvo pripratę prie lengvo gyvenimo. Įvedus reformas, nemaža katalikų prarado savo tikėjimą, nes jie negalėjo prisitaikyti prie naujų asmeninių reikalavimų. Tie, kurie pasiliko, buvo tikrieji gyvi katalikai, turį tikrą, gyvą tikėjimą.

Beliko tik vienas pagrindinis klausimas: ne "Ar tai bus nuodėmė?", bet "Ar tu tai nori?", apsisprendžiant už asmeninį įsijungimą ir aktyvumą. Kiekvienam yra daug lengviau atlikti darbą, kada jis yra užduotas. Žmogus tada jaučiasi įpareigotas. Pareigos jausmas pasidaro įpareigojantis jausmas, kuris sukelia nepasitenkinimą ir vidinį graužimą, kurį vadiname sąžinės graužimu ar kankinimu. Nors laipsnis priklauso nuo individo, visi jaučia šią tokią nepasitenkinimą neatlikta pareiga. Tai kildavo iš klausimo "Ar tai bus nuodėmė?" Dabar beliko tik — "Ar tu nori?" Senasis pagrindas — Kristaus Meilės įsakymas — tapo išryškintas. Buvo duota proga parodyti skirtumą tarp tokio krikščionio, kuris viską daro iš pareigos Bažnyčiai, iš nuodėmės baimės, ir tokio, kuris viską daro iš meilės Dievui ir artimui. Žmogus nebegali rasti paguodos išpažintyje, per kurią padarytos nuodėmės buvo atleidžiamos ir vėl iš naujo pakartojamos, nes žmogus turėjo užtikrinimą išpažintyje. Išpažintyje jis rado saugumą. Dabar nuodėmės bausmė nuo daugelio dalykų nuimta. Žmogus savo noru turi išreikšti savo tikėjimą meilėje. Bažnyčia jau nebe "slėptuvė", bet didis sambūris tvirtai įsitikinusių žmonių, kurie laisvai rodo ir skleidžia savo tikėjimą. Žmogus dabar asmeniniai atsakingas tiesioginiai prieš Dievą už savo laisvai atliktus, neįpareigotus darbus.

II Vatikano susirinkime Bažnyčia pabrėžė santykius tarp Bažnyčios ir moderniojo pasaulio. Tai buvo pirmas kartas, kada

Bažnyčios susirinkimas tyrinėjo krikščionio rolę pasaulyje. Galima sakyti, kad praeityje Bažnyčia per daug rūpinosi "anuo pasauliu" ir pamiršo apie šį, kasdieninį pasaulį. Tiesa, jinai visada mokė socialines dorybes — meilę ir tiesą, bet baidėsi nuo socialinių problemų. Kristaus žodžiai "Mano karalystė ne iš šio pasaulio" buvo pažodžiui vertinami. Šiandien Bažnyčia pasikeitė. Jos misija pirmoj eilėj vis vien pasiliko dvasinė: skelbti pasauliui Kristaus evangeliją ir patraukti visus žmones prie Kristaus; antroj eilėj gi spręsti žmonijos problemas. II Vatikano susirinkimas pareiškė: "Mūsų palankumas Kristui tikėjime mus pilnutiniai įpareigoja mūsų brolių patarnavimui. Mes tikimės iš šio susirinkimo dvasinio atsinaujinimo. Mūsų darbas šiame susirinkime yra svarstyti pasaulinio masto problemas, liečiančias taiką ir karą ir individualinę žmogaus garbę — būtinumus socialiniam teisingumui".

Senasis Bažnyčios paveikslas, kaip tvirtovės, kaip priebėgos vieta, kurion žmogus galėjo pabėgti nuo pasaulio pavojų, užleisdžia vietą naujam Bažnyčios supratimui — kaip dieviškai jėgai, siųstai į pasaulį jį perkeist pagal Dievo planą.

Gilumoj, po paviršiuje išreiškiamu gėriu, kiekvienas žmogus turi savyje nuodėmės ir malonės istoriją. Žmogiškasis išdavimas (apostazija), žiaurumai (karai ir inkvizicija), papiktinimai, indiferentiškumas, netikėjimas, neviltis, neapykanta — visa tai yra paties žmogaus giliausios gelmės. Tiems dalykams Dievas vis naujai ir naujai duoda savo malonės atsakymą. Tai yra tikroji gėrio istorijos apimtis. (Olandų katekizmas, 235-6 psl.)

Mes turime vis labiau įsisąmoninti, kad mes tikrai pažįstame ir sutinkame jį (Dievą) tikrai per Kristų. Kiekviename klausime apie Dievą mes turime klausti savęs, ką jis yra apreiškęs Jėzuje.

(20 psl.)

KNYGOS

OLANDŲ NAUJASIS KATEKIZMAS

Skaitydami populiariąją amerikiečių spaudą apie Olandijos katalikus, galime susidaryti įspūdį, kad olandų katalikai eina klaidatikių keliais. Tačiau nuostabu, kad vietoj pasmerkimo Olandijos teologų parašytos knygos susilaukia nepaprasto viso pasaulio krikščionių įvertinimo. Tuojau po II Vatikano susirinkimo Olandijos vyskupai pavedė teologams parašyti „Naująjį Katekizmą“. Jis pavadintas „naujuoju“, nes turėjo ištikimai išreikšti II Vatikano susirinkimo atsinaujinimo mintis. Jis pavadintas „naujuoju“, nes tos pačios tikėjimo tiesos yra išreiškiamos kitokiu būdu, kitais žodžiais, labiau suprantamais šių dienų žmogui. Katekizmas buvo ruoštas 150 specialistų. Olandijoje katekizmas atspausdintas 1966 metų gale, patvirtintas visų krašto vyskupų, su paties kardinolo Alfrinko „imprimatur“.

„Naujasis Katekizmas“ Olandijoje tapo labiausiai perkama knyga — jo jau išplatinta 700 tūkstančių. Buvo pradėtas versti į šešias svetimas kalbas. Tačiau kai kas „Naujajame Katekizme“ ėmė įžiūrėti dogminių klaidų arba bent užuominų, kurios veda į pavojingus dogmų išaiškinimus. Reikalas atsидūrė Romoje. Buvo sudaryta šešių kardinolų komisija, kuri gana ilgai studijavo, kol pagaliau šių metų pradžioje, Doktrininės Kongregacijos vadovui kardinolui Ottavianui dėl senatvės atsistatidinus, paskelbė, kad olandų katekizme nesurasta klaidų. Kartu pareiškė, kad kai kurios katekizmo vietos turėtų būti naujai perrašytos ir išryškintos.

Kol komisija tikrino, buvo sulaikyti vertimų leidimai svetimom kalbom. Tačiau JAV katalikų leidykla Herder & Herder pereinusių metų gale išleido „Naujojo Katekizmo“ vertimą anglų kalba (šiam vertimui „imprimatur“ patvirtinimas buvo gautas, bet dar prieš atspausdinimą „iš solidarumo“ Romai atšauktas).

Nežiūrint to, katekizmas Amerikoje buvo sutiktas su tokiu susidomėjimu, kokio retai susilaukia religinė knyga. Jau parduota 75 tūkstančiai egzempliorių. Ji gavo šv. Tomo Moro Medalį už „labiausiai pasižymėjusį įnašą į 1967 metų katalikų literatūrą“.

Kuo tas olandų „Naujasis Katekizmas“ ypa-

tingas? Pirmiausia tuo, kad jis nepanašus į katekizmą. Tai didžiulis 526 puslapių, smulkaus šrifto veikalas. Jame nenaudojama klausimų ir atsakymų forma. Jis yra skirtas suaugusiems, protu bent pusėtinai prasilavinusiems. Jis suskirstytas į penkias, labai nevienodo ilgumo dalis. Jame suglaustai pateikta teologija, paskatinta II Vatikano susirinkimo.

ŽMOGUS

Pirmoje dalyje mes nerandame klausimo: „Kas yra Dievas?“ Čia pradedama nuo žmogaus, nuo jo egzistencijos paslapties. Žmogus ieško atsakymo klausimui, „kuris visuomet yra didesnis negu atsakymas, kurį jis pats sau sugebėtų atsakyti: Kas aš esu? Kas yra žmogus? Kas yra tas tvarinys, kuris iškyla žmogiškosios dienos šviesoje ir šilumoje, kuris skuba savo keliu nuo savo kilmės paslapties iki savo mirties paslapties? Kokia yra gyvenimo prasmė? (4 psl.). Iškeliama žmogaus didybė ir žmogaus

Tiesa buvo suprantama kaip uola ir, jei ji nebuvo uola, ji negalėjo išlikti pati sau ištikima. Per mažai buvo kreipiamas dėmesio į faktą, kad mes niekad neoperuojame tiesa kaip tokia, bet tik ją išreiškiančiomis formomis. Ta pati tiesa privalo visuomet būti išreikšta nauju būdu ir pritaikyta naujoms aplinkybėms, kad ji neprarastų skonio ir neišblėstų.

(Olandų katekizmas, 366 psl.)

menkystė. Žmogaus kilmė aiškinama evoliucijos būdu. Žmogui nėra aiški jo ateitis, bet žmoguje yra dinamizmas, kuris esąs didesnis už patį žmogų. Tas dinamizmas reiškiasi žmogaus laimės ieškojimu ir jo troškimu būti „geru“. Jei žmogus tikrai noris būti laimingas, jis turės „gerumą“ iškelti virš savo laimės, nes žmogus turi sąžinę.

Protavimo procese nuo riboto gėrio einame prie neriboto. „Tačiau patyrimas paprastai ro-

do, kad žmogus tik tada priima proto įrodymus, kai jis prieš tai Dievą pažįsta tikėjimu" (16 psl.). Dėl žmogaus ribotumo ir dėl blogio buvimo reikėjo, kad absoliutas aiškiau į mus prabiltų. Jisai prabilo per Jėzų Kristų. "Tuo egzistencijos paslaptis dar nėra išspręsta. Bet tikėjimas į Kristų mums rodo kryptį, kur tiesa yra randama" (20 psl.). Stipriai akcentuojama, kad mūsų mąstymas ar kalba apie Dievą turi remtis tuo, ką Jėzus Kristus mus mokė (žr. citatą šio "L. L." nr. 122 psl. apačioj).

Pirmoji dalis baigiama svarstymu priekaišto, kad žmogus, ieškodamas saugumo, pats esąs susikūręs absoliuto idėją, tarsi savo troškimų projekciją. Kai nusikratome savo iliuzijų, savo sukurtų dievų, pasilieka tiesa, kurios žmogaus išgyvenamoji realybė nepajėgia visiškai sunaikinti. Tai istorinis Kristus. "Kai mes iš savo tamsos šaukiamės Dievo, Jėzus, mūsų brolis, yra mūsų tarpe ir sako 'Ateikite ir pamatykite' (Jon. 1, 39)" (22 psl.). Šios knygos tikslas esąs paklusti šiam kvietimui. Kadangi Dievo garbė apsiereiškė žmonijos istorijoje, todėl šios knygos dėstymo tvarka prisitaiko prie istorinės eigos.

Antroji katekizmo dalis pavadinta "Kelias į Kristų". Pradžioje paminimos primityvios religijos, jų vystymasis civilizacijos įtakoje. Kalbama apie hinduizmą, budizmą, kiniečių "universalizmą", islamą, humanizmą ir marksizmą. Visur randama tiesos ir gėrio. Kartojami šv. Ambrozijaus žodžiai: "Kiekviena tiesa, nežiūrint kas ją būtų išreiškęs, eina iš Šventosios Dvasios". Apie marksizmą štai kas sakoma: "Kilęs

Iš tikrųjų buvo padaryta daug klaidų, aiškinant Senąjį Testamentą... Pavyzdžiui, pasakojimas apie pasaulio sukūrimą per šešias dienas yra poetinė forma. Tuo mums norėta tikrai pasakyti, kad visa išėjo iš Dievo rankos. (49 psl.)

iš žydų-krikščionių pasaulio, nežiūrint, kad jo buvo atmetas, iš jo pasisavino kai kuriuos elementus, pavyzdžiui, tą laukimą šviesesnės ateities arba tikėjimą, kad išganymas ateis iš "pažeminto žmogaus" (32 psl.).

Izraelio tautos kelias katekizme atskirai nupasakojamas. Paduodama trumpa išrinktosios tautos istorija. Ji jungiama su Šv. Rašto Senoju Testamentu, kuris aiškinamas evoliucinėje šviesoje: dieviškasis apreiškimas atskleidžiamas palaipsniui. Senojo Testamento skaitytojas ras daug naudos, susipažinęs su katekizme

vaizdžiai ir taikliai perduotų literatūrinių formų reikšmę Šv. Rašte. Literatūrinės formos yra skirtingos poezijoje, skirtingos istorinėse knygose, skirtingos pamokomose knygose, skirtingos atskirose tautose ir laikuose. Aiškindami Šv. Raštą, visuomet turėtume kreipti dėmesį į šias literatūrines formas. Kaip pavyzdį imkime Pradžios knygoje pasakojimą apie Adomą ir Ievą. Toks esąs buvęs žydų istorijos rašymo būdas: didžiuosius įvykius aprašyti su pa-
gažinimais, o smulkias detales visai išleisti.

*Pasakojimas iš Evangelijos nėra kažkas paprasto, kad mes galėtume atsisdėję nerūpestingai klausytis, koją ant kojos sudėję. Tai yra kažkas žadinančio mus atsi-
stoti.* (147 psl.)

Adomo ir Ievos istorijoje svarbu buvo iškelti šiuos dalykus: Dievo ir žmogaus sutartį, žmogaus neištikimumą ir Dievo pažadą žmogų iš klaidos pakelti. Po kai kurių S. Testamento stebuklų paaiškinimo katekizmas trumpai supažindina skaitytoją su S. Testamento knygomis.

KRISTUS

Trečioji dalis, pavadinta "Žmogaus Sūnus", bus lengviau suprantama kiekvienam katalikui, nes čia rašome apie Kristaus gyvenimą. Tačiau ir tas skaitytojas, kuris yra gerai susipažinęs su Kristaus gyvenimu iš evangelijų, čia atras naują įžvalgimą, naują šviesą, o taip pat Kristaus gyvenimo surišimą su liturgija ir su savo asmenine kasdienybe. Visuose Kristaus gyvenimo aprašymo epizoduose randame lyg pakvietimą skaitytojui priimti Kristaus išmintį ir veikti (žr. citatą šios kolonos viršų).

Kristaus gyvenimo aprašymas katekizme yra glaudžiai susijęs su bažnytine liturgija. Kalėdos, Velykos, Sekminės ir kitos šventės nėra vien tik prisiminimas ar paminėjimas įvykių iš Kristaus veiklos, bet susitikimas su išganančiu Kristumi šių dienų tikrovėje. Tas pat dar labiau tinka, kalbant apie sakramentus. Kas yra tas Kristus, kuris įvairiais laikotarpiais uždega vis nauja dvasia bandančius jį pažinti žmones? "Mes dabar aiškiai matome, kad anksčiau esuose 'Jėzaus gyvenimo' aprašymuose atsi-
spindėdavo ne tiek paties Jėzaus mentalitetas, kiek dvasia to laiko, kuriame rašytojai gyveno. Apšvietos laikotarpyje Jėzus buvo mokytojas, kuris kalbėjo su giliu Dievo įžvalgimu ir dorybe. Romantizmo amžiuje jis atrodė kaip 'religi-

Pirmiausia ateina tikėjimas. Gerosios Naujienos pažinimas yra gaunamas visiškai savo asmens atsidavimu ir išėjimu iš paties savęs. Tokia būseną yra vadinama tikėjimu... Kelias į Kristų nėra neracionalus. Bet vis tik tai pirmasis žingsnis yra pasitikėjimo aktas. Jis tačiau nėra įvykdomas be apsisprendimo. Yra kita pažinimo rūšis, kuri yra kažkas daugiau negu grynasis protavimas. Tai yra kas tai gilesnio. Nes, nežiūrint kaip aukštai būtų vertinamas analitinis intelekto sugebėjimas, jis nėra nei pati giliausia žmogaus gelmė, nei jo didžioji visuma, nei jo aukščiausias pažinimas. Mūsų esybėje yra tam tikras lygis, gilesnis už intelektą, asmeniškesnis už jausmus, žmoniškesnis už pasąmonę. Šiame lygyje susijungia ir egzistuoja du didieji mūsų būtybės aspektai: pažinimas ir meilė. Žmogaus pastangos laikytis tiesos yra neatskiriama nuo gėrio siekimo. Šioje pradžioje vienybėje pažinimas nėra šalta šviesa ir meilė nėra aklas geidulys. Pažinimas yra meilės pripildytas, o pati meilė turi viziją. (124-5 psl.)

nis genijus'. Kai Kantas pasidarė įtakingas, jis pasirodė panašus į Kantą, etikos mokytoją. Socialinių perversmų laikais jis buvo socialiniu reformų pradininkas, ir t. t. (145 psl.). Visi tie Kristaus asmens aspektų aprašymai dabar jau yra pasenę, bet jo mokslas yra išlikęs, nors klausimas liko nepilnai atsakytas: Kas yra tas žmogus? Gal ne tiek buvo stengiamasi i šį klausimą atsakyti, kiek parodyti, kad Kristus yra gyvas mūsų tarpe.

BAŽNYČIA

Ketvirtoji dalis pavadinta "Kristaus Kelias". Šiai daliai nemažiau tiktų pavadinimas: Bažnyčios Kelias. Ši yra Ilgiausia katekizmo dalis ir joje "senosios mokyklos šalininkai" atras jiems nepriimtinių teigimų arba nutylėjimų. Pradedama Bažnyčios istorija apaštalių laikais, pirmųjų krikščionių gyvenimu, jų plėtote įvairiuose kraštuose. Po to persekiojimai, klaidos ir susirinkimai klaidoms atitaisyti. Pateikiama trumpa Bažnyčios istorija, nesistengiant nuslėpti kai kurių negerovių. "Karai būdavo vedami Kristaus vardu, Bažnyčiai grėsė jos sutapdinimas su pasauline valdžia — iš to pavojus pra-

rasti jos skelbiamo mokslo paprastumą ir visuotinumą" (216 psl.). Neneigiama, kad tarp 900 ir 1000 metų buvo Bažnyčios tamsiausias laikotarpis: "Romoje skyrimas vyskupų ir rinkimas popiežių buvo patekęs į besivaidijančių kilmingųjų šeimų rankas. Niekad taip neverti žmonės nėra sėdėję šv. Petro soste" (217-8 psl.).

Nepaneigiama nei inkvizicijos padarytos žalos, nors inkvizicijos pristatymas istoriniame fone jau tuo pačiu įgauna švelnesnį pobūdį (žr. citatą šios kolonos apačioje).

Atėjusi pagaliau viena iš didžiausių nelaimių Bažnyčiai — tai susiskaldymas, kuriam pradžia davęs Martynas Liuteris. Apie jį olandų katekizmas nerašo nei pikta, nei labai kritiškai: "Liuteris buvo gilių religinių isitikinimų žmogus, kalbantis pranašiška i tikinančiais žodžiais. Jis apie 1517 metus Vokietijoje davė pradžią sąjūdžiui, kuris pasijuto negalis išlikti visuotinės Bažnyčios rėmuose" (223 psl.).

Bažnyčios istoriją sudaro ne vien tik tai matomosios apraiškos. Karai, popiežių valdymai, inkvizicijos, reformos ir kt. nėra nei tikra, nei pilna Bažnyčios istorija. Bažnyčios istorijos reikia ieškoti tarp žmonių, kurie, dorai gyvendami, ieškojo gėrio, meilės, ištikimybės, taikos ir kt. Tie žmonės sudarė Bažnyčią, jie begaliniai praturtino jos istoriją. Bet mes negalime išskirti iš Bažnyčios istorijos ir tų, kurie gyveno klaidoje. Neatskirtini nei tie, kurie nesivadino krikščionimis, bet kurie gyvenime vadovavosi Kristaus mokslu ir siekė gėrio bei meilės. Pagaliau — ir tie, kurie niekad nepažino Kristaus mokslo, bet kurie girdėjo Dievo žodį savo sąžinėse ir savo ištatymuose. "Juk dvasia paruošia širdis nenusakomu troškimu siekti šviesos ir atgimimo, kurį duoda Kristus" (235 psl.).

Tačiau Bažnyčios istorija giliausiai vyksta pačiame žmoguje, žmogaus giliausiose gelmėse (žr. citatą "L. L." 122 psl.).

Plačiai diskutuojamas krikštas, jo reikalin-

Net Tomas Akvinietis pritarė inkvizicijai, bet mes klausiamo savęs su pasibaisėjimu, kaip galėjo krikščionių bendruomenė panaudoti prieš kitaip galvojančius toki pat beatodairinį įnirtimą, kaip Romos pagoniška imperija persekiodama krikščionis. Mes ir vėl pamatome, kaip Bažnyčios ir visuomeninių interesų sutapdinimas, kaip jis yra buvęs anais laikais, gali padaryti žalos Evangelijos paprastumui ir glėžnumui. (222 psl.)

gumas ir prasmė. Tačiau pabrėžiama, kad ir nekrikštytas sueinas į sąlyti su Jėzumi vien dėl paties fakto, kad jis yra gimęs. Apie „limbo“ nekalbama. Turis būti koks nors būdas išganyti ir negimusius kūdikius. Mes nežinome kaip, „bet mes žinome, kad jie yra Kristuje“ (252 psl.).

NUODĖMĖ

Kalbant apie išganyką, būtinai susiduriama su nuodėme. Olandų katekizme gimtoji nuodėmė yra glaudžiai susijusi su asmeniškąja nuodėme. Ne taip svarbu, kaip žmogus nusidėjo, svarbiau suprasti kad jis nusidėjo. Gimtoji nuodėmė esanti tarsi visuotinė kaltė. Ta visuotinė kaltė gal būtų galima išaiškinti dvasiniu nesubrendimu, būtent nesugebėjimu mylėti vienas kitą. Šventojo Rašto pradžioje žmogaus nupuolimas esąs aprašytas keturius kartus: „Valgymas uždrausto vaisiaus, brolio nužudymas, ištvirtimas Nojaus laikais ir statymas Babelio bokšto“ (262 psl.). Tačiau kiekvieną kartą Dievas pasigaili ir padeda žmogui ar žmonijos daliai atsikelti ir atsinaujinti. „Nuodėmė, kuri sutepė kitus, buvo padaryta ne vien tik Adomo — žmonijos istorijos pradžioje, bet ‘Adomo’, žmogaus, kiekvieno žmogaus. Tai yra ‘pasaulio nuodėmė’. Į ją įeina ir mano nuodėmės. Aš nesu nekaltas avelė, kuri buvo kitų sugadinta. Aš su savo darbais prisidedu prie sugadinimo“ (266 psl.). Toks gimtosios nuodėmės aiškinimas, kaip matome, skiriasi nuo tradicinio aiškinimo. Tokiam aiškinimui pagrindą duoda dinaminis visatos supratimas. „Mūsų žvilgsnis į pasaulį jau nėra statinis, bet

Mūsų protui visada sunku suprasti, kaip prasidėjo nuodėmė — netgi mūsų pačių gyvenime. Kai mes tikrai nusidedame, savo sielos gilumoje suvokiame, kad taip padarėme. Mes žinome savo kaltę, tačiau su nustebimu patys savęs klausiamo, kaip aš galėjau taip padaryti? Iš tikrųjų blogis yra nesuprantamas. Jis yra didysis absurdas, didžioji nesąmonė ir dėl to jo kilmė pasaulio istorijoje pasiliks nesuvokiama.

(264 psl.)

dinaminis. Tai reiškia, kad autentiško išvengimo reikia ieškoti ne pradžioje, bet dalykų eigoje ir jų augime. Tiksliau yra sakyti: ‘Dievas kuria’, negu sakyti: ‘Dievas sukūrė’. Paprastai tariant, jei jis (Dievas) nors momentui atitrauktų nuo mūsų savo kuriančią ranką, tuojau viskas pranyktų. Dievas nėra stalius, kuris ga-

li nueiti šalin nuo savo darbo. Visata egzistuoja Dievuje ir nuo jo priklauso. Kūriniai auga jo rankose“ (263 psl.).

EUCHARISTIJA

Savo ankstesniuose raštuose olandų teologai Eucharistijos paslaptį bandė išaiškinti kitokiais žodžiais. Jų aiškinimas susilaukė dalinio pasmerkimo popiežiaus Pauliaus VI enciklikoje „Mysterium Fidei“. Tur būt, dėl to šiame katekizme jie yra atsargesni, tačiau neatsisako nuo galimybės kitaip pateikti šią dieviškąją paslaptį. „Apie Eucharistiją dažnai buvo svarstoma, diskutuojama ir rašoma. Ir kiekviename amžiuje ji gali būti apšviesta nauja šviesa. Ji yra centras visų didžiųjų tikėjimo tiesų. Todėl ne nuostabu, kad kiekviename Bažnyčios istorijos tarpsnyje šioje dieviškai paprastoje išraiškos formoje yra atrandami vis nauji aspektai ir vertybės. Vienu metu krikščionys čia labiau pabrėžia savo vieningumą, kitais laikais — padėką savo Tėvui, paskiau — auką, arba Jėzaus realų buvimą. Ir čia, šioje paslapytyje, vis turėtų būti atidengiami dar neatrasti lobiai. Jėzus savo didžiausioje paslapytyje visada yra naujas“ (333-4 psl.).

Kalbėdamas apie Bažnyčios visuotinumą, apie santykius su kitomis religijomis, apie ekumenizmą, olandų katekizmas teigia, kad katalikų Bažnyčia neužtekčiai pasinaudoja patyrimu ir mokslu, skelbiamu protestantų bažnyčiose. Tačiau Bažnyčia, kuri save vadina visuotinė — katalikiška, neturėtų reikšti „tokios Bažnyčios, kur Kristaus tiesos vėjas yra praskiedžiamas. Bet tai yra tokia Bažnyčia, kurioje neesminės apraiškos ir nuomonės bus pakeičiamos ir perreformuojamos. Mes turėtume pradėti bandyti džiaugtis ne vien tik tiesos dėstyti vienas kitam, bet išvengimu į viens kito tiesą ir jos pasisavinimu“ (325 psl.).

TIKROVĖS IŠREIŠKIMAS

Liesdamas labai opią neklaidingumo dogmą, olandų katekizmas laikosi oficialaus ir tradicinio mokslo. Šalia popiežiaus neklaidingumo II Vatikano susirinkimo dvasioje, iškelia vyskupų kolegijos neklaidingumą. Tačiau čia pat pridėdamos pastabos apie tiesos dinamiškumą. Neklaidingumas pačioje esmėje suponuojas tam tikrą statinio elemento buvimą. Bet, tikrovės išreiškimas esąs visuomet spalvingas ir dinaminis (žr. citatą „L. L.“ 123 psl.).

ŠEIMA

Skyriuje apie šeimą daug kalbama apie meilę, erotikos elementą, palyginamos Senojo ir Naujojo Testamento šeimos sąvokos. Taip pat

pristatomos kai kurios problemos, kurios kyla šeimose grynai dėl Bažnyčios kanonų.

Pacituosime čia vieną atvejį, kuris, jei bus pritaikytas, duos kai kam nemažą paguodos. “Gali atsitikti, kad krikščionis rimtai, sąžiningai ir maldoje apsvarstęs, prieis išvadą, kad jo moterystė neįpareigoja jo sąžinės ir kad antroji moterystė iš tikrųjų nebus ‘gyvenimas nuodėmėje’, nors, dėl suprantamų priežasčių, ji taip atrodys kitiems. Tokiais atvejais jis kenčia dėl savo ankstesnio neprotingumo. Taip pat jis nėra įstatymo našta, kuris nėra tobula (netgi kanono įstatymai nėra tobuli). Jį taip pat sle-

Šioje žemiškoje Bažnyčios kelionėje įstatymai niekad nesutaps su sąžine, kanonai su meile, taisyklės su tikėjimu. (397 psl.)

gia socialinės nuomonės svoris, kuris dažnai yra grubus, veidmainingas ir tikrai nekrikščioniškas. Iš tiesų, krikščionis tokiais atvejais turėtų susilaikyti nuo sprendimo ir nesmerkiti kitų, nes mums nėra duota neklaidingumo galia žinoti, kas yra susituokęs Kristuje ir kas ne” (396 psl.).

Kalbant apie šeimą neapleidžiama pačios aktualiausios šeimos problemos — šeimos didumo planavimo. Neapleidžiamas, bet pilnai ir neišsprendžiamas. Neslepama ir tendencija nukrypti nuo oficialaus Bažnyčios mokymo. “Kiekvienas žino, kad šiandien yra keli gimdymo reguliavimo metodai. Jie visi siekia, kad vyro ir žmonos lytinis santykiavimas būtų galimas išvengiant naujos gyvybės pradėjimo. II Vatikano susirinkimas konstitucijoje ‘Apie Bažnyčią moderniam pasaulyje’ atitinkamoje vietoje nieko nepareiškė apie bet kokius konkrečius metodus. Ši pozicija yra skirtinga nuo tos, kurios buvo laikomasi prieš trisdešimt metų, popiežiumi esant Pijui XI ir vėliau jo įpėdiniui. Mes čia aiškiai galime įžiūrėti Bažnyčios minties vystymąsi, kuris taip pat vyko šalia Bažnyčios” (402 psl.).

“Ar visi gimdymo reguliavimo metodai suderinami su krikščionio sąžine? Susirinkimas šiam klausimui atsakymo nedavė. Tačiau jis ragina visus vedusius sąžiningai savęs klausiti, ar praktikuojami metodai derinasi su aukštomis žmogiškojo asmens vertybėmis, kurios išreiškiamos lytiniame santykiavime ir iš viso vedusiųjų gyvenime” (403 psl.). Patartina apie šiuos dalykus pasitarti ir su gydytoju, kuris padėtų apsvarstyti įvairuojančias aplinkybes ir po atitinkamo pasikalbėjimo galėtų nuspręs-

ti, kas mediciniškai kiekvienu atveju yra geriausia. Tačiau paskutinis žodis priklauso ne gydytojui, ne išpažinti klausančiam kunigui, bet sąžinei. Tačiau pagarba gyvybei, be abejo, reikalauja pasirinkti tokį būdą, kuris nebūtų kenksmingas nei sveikatai, nei emociniam gyvenimui” (403 psl.).

KELIAS IKI PABAIGOS

Paskutinė, penktoji, olandų katekizmo dalis pavadinta “Kelias iki pabaigos”. Čia kalbama apie žmogaus gyvenimo vakarą, apie ligonių sakramentą ir mirtį. Kas mūsų laukia po mirties? Prisikėlimas, Viešpaties teismas, pasmerkimas arba gyvenimas naujoje, nuskaidrintoje būsenoje. Tada, pagauti Dievo meilės ekstazės, laiko nebeskaičiuosime. Tai vadinsime amžinybe.

Pačiame gale kalbama apie Dievą. Olandų katekizmas būdingas tuo, kad jis prasideda svarstymu apie žmogų, o užbaigia Dievu. Dievo esmė mums yra paslaptis (žr. citatą šios kolonos apačioj).

* * *

Čia pateiktos tiktai būdingesnės, autoriaus manymu, olandų “Naujojo Katekizmo” vietos. Katekizmo apimtis yra labai plati. Jame suglaustai paduodamas beveik visas katalikų Bažnyčios mokymas. Tačiau kai kurie klausimai visai nepaliečiami, nes jie šių dienų žmogui nieko nesako. Tai nereiškia, kad Bažnyčia

Dievo paslaptis nėra jo atsiribojime, bet draugystėje, kūryboje, pažinime, meilėje, duosniame davime ir priėmime. Štai dėl ko mes esame tokie, kokie esame. Mūsų žmogiškojo gyvenimo buvimas kaip tik įgalina mus santykiauti su Dievu tokiu, koks jį yra — meilė. (501 psl.)

būtų atmetusi anksčiau diskutuojamas ir skelbiamas tiesas. Įvairiais laikais vieni dalykai buvo labiau aktualūs, o kiti visai užmiršti. Taip yra ir šiandien.

Šiuo rašiniu buvo norima tik supažindinti skaitytojus su olandų “Naujuoju Katekizmu”, o ne jį vispusiškai įvertinti. Dėmesio kreipimas į žmogaus problemas, pastangos jį suprasti ir vengimas griežtų sprendimų bei aptarimų, duoda vilties, kad olandų “Naujasis Katekizmas”, ir po dabar daromų jame pataisų, bus dar ilgai skaitomas, cituojamas ir minimas.

Kun. Vytautas Zakaras

ŠEIMA

žiurkės ir vaikai

Lietuvių kalba vysto smegenis

Vaiko fizinį ir protinį vystymąsi galima sulėtinti ar net sustabdyti neduodant jam tinkamo maisto. Tačiau vaiko protiniam vystymuisi sulėtinti užtenka neduot vaikui tinkamos aplinkos, rašo Donald J. Stedman, Švietimo gerinimų projektų vedėjas Duke Universitete, (žr. "Scientific American" 1967 gruodis, 50 psl.). Tinkama aplinka ypač svarbi tarp 12 iki 36 mėn., kada jaunas žmogus sparčiai mokosi kalbos (ar kalbų), rūšiuoti ir suprasti vis daugėjančius įspūdžius.

Kokio pobūdžio aplinka turėtų būti, galima spręsti iš tyrinėjimų su žiurkėmis. Psichologas David Krech iš Kalifornijos universiteto (Berkeley), sumini visą eilę tyrinėjimų, kurie patvirtina turtingos aplinkos didelę svarbą vaikams. Pavyzdžiui, paimamos dvi grupės žiurkių (kad grupės kuo mažiau skirtųsi, jos sudaromos iš dvynukų). Vienoms žiurkėms narve įtaisoma visokiausių sūpynių, ratų, kopėtelių; jos kasdien pusvalandžiui išleidžiamos laisvai pabėgioti, jos mokomos ir už išmoktas pamokas apdovanojamos cukraus gabaliukais. Kitos žiurkės laikomos kiekviena atskiram narve. Narvelis nedaug apšviestas, viešpatuoja tyla, prižiūrėtojas jų neliečia. Maistas visoms žiurkėms geras, vienodas — ir jo kiek nori. Po 80 dienų visoms žiurkėms išimami smegenys. Pirmųjų žiurkių smegenys daug sunkesnės už antrųjų, jų kraujo indai didesni, cheminė sudė-

tis kitokia. Tyrinėtojų išvada yra (prileidžiant, kad žiurkių ir žmonių smegenys panašūs), kad vaikui ar bendrai žmogui, neužtenka būti gerai maitinamam ir viskuo aprūpintu, jei nori, kad jis būtų protiniai pajėgus. Reikia visokiomis stimuliuojančios aplinkos.

Statistikos rodo, kad visokio amžiaus vaikai (leiskim suaugusiems džiiovinti smegenis pagal savo nuožiūrą) daug laiko praleidžia prie televizijos. Tėvai, kurie į tai yra numoję ranka, tegul pagalvoję paklausia savęs, ar toks laiko praleidimas nepanašus į antrųjų žiurkių ramų, šiltą, sotų gyvenimą apytamsiam narve? Visai jau nekreipiant dėmesio į programų turinį, vien pats žiūrėjimas silpnina smegenų pajėgumą.

Tačiau lietuviškų šeimų vaikai kai kuriais atžvilgiais laimingesni už savo bendraamžius, kurie gyvena tik vienoj kultūroj. Mūsų šaliai akstinami įvairiomis išvykomis, stovyklomis, parengimais ir kt. Ypač daug naudos iš dviejų kalbų mokėjimo. Tokios nuomonės yra pasaulinio garso smegenų chirurgas dr. Wilder Penfield, ilgametis McGill universiteto Montrealy Neurologijos Instituto direktorius, (apie daugialbingumą jis yra rašęs "Atlantic" žurnalo liepos numery, 1964, 77-81 psl. "The Uncommitted Cortex" str.). Kalbos išmokimas ir jos vartojimas reiškia labai sudėtingą smegenų naudojimą. Kas išmoksta kalbėti keliomis kalbomis, savo smegenis išmankština ir padaro pajėgesnius bet kam, sakykim, matematikai. Taigi, atrodo, kad susipratę lietuviai savo vaikuose išvysto ne vien "lietuviškumą", bet ir pajėgesnius smegenis. Kas gali teikti, kad iš "lietuviškumo" duonos nevalgysi? Gal kaip tik net baltesnę.

Parengė Elona Vaišnienė

Elona Marijošiūtė-Vaišnienė, gavusi doktoratą iš prancūzų kalbos ir literatūros, moko lituanistinėje mokykloje New Haven, Conn.

ATSPINDŽIAI

(128 psl.; Algirdo Grigaičio nuotrauka)

ANAPUS

Tarp JAV ir Afrikos

“Žurnalistas Albertas Laurinčiukas, skaitytojams žinomas knygos “Trečioji dolerio pusė” autorius, dirbdamas korespondentu JAV, aki-vaizdžiai susipažino su sunkia negrų padėtimi šioje išgirtoje turto ir “demokratinių laisvių” šalyje. Tad natūralu, kad žurnalistui parūpo aplankyti Afriką, kuri davė Amerikai tiek daug žmonių — stačusių, ariusių, gražinusių šalį ir niekada neturėjusių lygių teisių su baltaisiais. Šis noras ir nuvedė kelis kartus į Rytų ir Vakarų Afriką...” (“Literatūra ir Menas”, II. 10).

Premijuota, bet nepatvari statyba

“Mes jau įpratome prie Tarybų Lietuvos architektų kūrybos aukšto vertinimo. Pirmiausiai išgarsėjome interjeriais, vėliau — ir gyvenamąja statyba, geru naujų gyvenamųjų rajonų planavimu ir pan. Vis dėlto žvelgdami į savo pasiekimus kritiškai, turime pripažinti: daug kur mums dar toli iki “pasaulinių standartų” lygio. Šiandien turime spręsti ir tokias problemas, kurios jau seniai galėjo būti išspręstos.

Pagaliau dabar esantys pastatų projektai yra gana neįvairūs, nepaslankūs, ir labai sunku sukurti tikrai išraiškingus, savitus kompleksus. Trukdo ir įvairios normos, instrukcijos, apribojimai bei pan., kurie kartu su ekonomija sudaro daug nepotogumų tiek gyventojams, tiek projektuojantiems.

Praėjusių metų visasajunginėje architektūros apžiūroje Vilniaus Žirmūnų mikrorajonas laimėjo I laipsnio premiją... kai paūgės pasodinti medžiai, vaizdas turėtų pagerėti. Žinoma, jei statybininkų darbas išlaikys laiko bandymą. O tu, kaip parodė praktika, tenka abejoti. Statybos darbų kokybė — vis dar neišsprendžiama problema” (architektė B. Kasperavičienė, “Literatūra ir Menas”, II. 10).

“Vaga” spaudos konkurse

“Spaudos komitetas prie TSRS Ministrų Tarybos nustatė aštuonias laimėtojas visasajunginio konkurso, kuris turėjo išaiškinti meniškiausius ir tobuliausius poligrafijos atžvilgiu iš-

leistas knygas. Konkursas buvo masiškiausias pagal dalyvių skaičių. Labai gerai buvo įvertinti ir Vilniaus “Vagos” leidyklos “Šekspyro sonetai” (“Tiesa”, II. 29).

Konsekruotas naujas vyskupas

“Vakar Telšių katedroje vyskupu konsekruotas Telšių vyskupijos valdytojas monsinjoras Juozapas Pletkus. Konsekravimą atliko Kauno arkivyskupijos ir Vilkaviškio vyskupijos valdytojas Juozapas Matulaitis-Labukas. Jam asistavo Rygos arkivyskupijos ir Liepojos vyskupijos valdytojas vyskupas Julijonas Vaivodas ir Telšių vyskupijos kapitulos pirmininkas prelatas Rapolas Kuodis.

Naujojo vyskupo konsekravimo iškilmėse dalyvavo Telšių vyskupijos kapitulos nariai, dekanai, taip pat dvasininkai iš kitų vyskupijų, jų tarpe — Vilniaus arkivyskupijos valdytojas monsinjoras Česlovas Krivaitis ir Panevėžio bei Kaišiadorių vyskupijų valdytojas monsinjoras Povilas Bakšys” (“Tiesa”, II. 27).

Menas — aukščiausia politika

Praeitų metų gale, apie mėnesį laiko Lietuvoje viešėjo dr. Hermanas Budenzigas, Vakarų Vokietijos poetas ir K. Donelaičio, D. Poškos, A. Baranausko kūrinių vertėjas ir populiarintojas. Prieš išvykstant “Švyturio” žurnalas (1967, 21 nr.) pateikė keletą klausimų dr. Budenzigui.

“Švyturys”. Kodėl jūs ėmėtės versti Donelaičių?

H. Budenzigas: ...Donelaitis yra didžiulio masto poetas ir, nors gyveno ir kūrė XVIII amžiuje, jo reikšmė yra amžina, prašokanti laiko ribas. Todėl jį skaityti turi pasaulinis skaitytojas.

“Švyturys”: Kaip Europoje buvo sutiktas naujas “Metų” vertimas?

H. Budenzigas: Pasirodžius “Metams” vokiečių kalba, pradėjo plaukti įvairių sluoksnių ir profesijų specialistų atsiliepimai, kurie visais atžvilgiais buvo palankūs.

“Švyturys”: Pastaruoju metu spaudoje jūsų darbams teikiama politinė reikšmė. Kaip jūs vertinate tokią nuomonę?

H. Budenzigas: Aš tvirtai įsitikinęs, kad menas yra tiltas tarp tautų, padedąs vienam geriau suprasti kitą, išsaugoti taiką. Tuo pačiu menas yra politika, politika aukščiausiaja, ne vulgariąja to žodžio prasme.

V. Krėvė gyvai prisimena

Praėjusią vasarą Lietuvos Kalbos ir Literatūros Institutas buvo surengęs kraštotyrinę ekspediciją Vinco Krėvės gimtinėje. Žemiau pateikiame ekspedicijos dalyvių užrašytus atsiminimus apie rašytoją (iš "Kultūras Barų", 12 nr.):

"Krėvė Merkinėje jam (savo krikšto tėvui — M. B.) visada ranką pabučiuodavo — žmonių nesisarmatino, kaip kiti" (J. Mickevičius, Krėvės pusbrolis)... "Nesididžiavo, nesi-pūtė prieš paprastus kaimiečius". (E. Kibildienė)... "Dėdė (V. Krėvė) labai mylėjo vaikus... kelnes pasiraitoja ir einam varlių gaudyti. Kai žaisdavo su mumis, tai atrodydavo, kad jis ne dėdė, ne suaugęs žmogus, bet toks, kaip mes vaikai. Tik labai daug žino, gražiai moka pasakoti..." (J. Kazlauskas).

Silajevo "siena" Klaipėdoje

Pasaulyje labiausiai pagarsėjusios sienos yra imperatoriaus Ši-Huan-di Kinų siena ir Walterio Ulbrichto Berlyno siena. Dabar prisidėjo trečioji. Klaipėdos žvejybos uosto viršininkas V. Silajevas aptvėrė uostą didžiausia tvora, kuri, pagal "Šluotą", satyros ir humoro žurnalą (1967, 24 nr.), visas audras atlaiko, nes ji remiasi "vyresniojo brolio" autoritetu:

"Gražu, kai iš uosto išplaukia laivai. Tik uostamiesčio žmonės šito nemato. Klaipėda — gal vienintelis žvejybos uostas pasaulyje, apsitveręs aukščiausia tvora, kurios ir raganėlė ant šluotos neperšoktų.

Dešimt kartų miesto tvarkytojai jau buvo nutarę klaidą tvorą nuversti. Bet žvejybos uosto viršininkas V. Silajevas tarė "veto!" — Kas paslėps, — sako jis, — mūsų šiukšlynus, kai nebus tvoros?...

Supyko Neptūnas, susiūbavo vieną naktį dangus virš Klaipėdos. Atūžęs uraganas išvertė tą aukštą tvorą. Ryta klaipėdiečiai pamatė tikrai uostamiesty, prie jūros gyveną. Bet uosto vyrai tuoj prisiėmė paspartintus išipareigojimus, ir tvora lyg apaštalas vėl saugo uostą. Jai dabar jokios audros nebaisios. Vaikai ant jos piešia laivus, kuriais ir gėrįsi klaipėdiečiai".

Lygybė

"Tiesa" (II. 6) atspausdino du faktus, vaizduojančius "lygybę":

"Mes, Ašvos tarybinio ūkio Šilų skyriaus karvių šėrikai, per parą dirbame po 14 valandų, neturime poilsio dienų. Už išdirbtus viršvalandžius atlyginimo negauname. Kelis kartus kreipėmės į tarybinio ūkio direktorių, tačiau iki šiol konkrečių rezultatų dar nesulaukėme".

"Rytmetis — po poilsio dienos. Kvatoja visas kabinetas. Yra iš ko — vyriausias buhalteris iš medžioklės parsivežė visą bagažą šviesių anekdotų. Praeina valanda. Pažeria "perliukų" antras ir trečias. Vėl — juoko sriautas...

Juokas, žinoma, kelia nuotaiką, bet kas iš to, kad laiko nebelieka dirbti... saiko užmiršti nereikėtų, juk... praplepama nemaža".

Susitikimai Kanados žemėje

"Iš pačių pirmųjų susitikimų pajutome, kad žmogus Kanadoje gyvena gerai. Nueidami nuo laivo denio, pamatėme, kad du mūsų laivą prišvartavę uosto darbininkai sėdo į savo mašinas ir nuvažiavo. ... Visos aikštės — pakeliui iš uosto į miestą — nusėtos įvairiausių markių automobiliais... Automobilis čia yra šeimos narys, panašiai, kaip ir mūsų naminiai šuneliai.

... girtų gatvėse galima sutikti dažnokai, beveik kaip Klaipėdoje... Ir paauglių chuliganų užtekčiai yra tiek Halifakse, tiek mažiame Sent Džonse.

Kanadiečiai skundėsi, kad jų šalyje dažnai gimsta teatrai ir taip pat dažnai miršta" (Ignas Pikturna, "Literatūra ir Menas", I. 27).

Rusų kultūros įtaka

"Už kelių dienų į Tarybų Lietuvą kaip pavasario kregždė atskrenda džiugi brolybės Šventė: Rusijos Federacijos literatūros ir meno dekada. Broliškos tautos pasiuntiniai atvyksta su atviromis širdimis, su savo rinktiniais meniniais kolektyvais, atlikėjais, meno kūrėjais.

Sprendžiant pagal be galo turiningą dekadą programą, kurioje numatoma surengti apie 60 įvairių koncertų ir 40 kūrybinių susitikimų, dailės, knygos, istorinių paminklų ir architektūros fotoparodas, literatūros vakarus, — nuo Vilniaus iki Baltijos krantų, — ši dekada taps išpūdingiausia dviejų tautų kultūros švente" (Literatūra ir Menas, III. 8).

Paruošė Mindaugas Banėnas

ATGARSIAI

ANKETA APIE BENDRAVIMĄ

Laiškai Lietuviams 1967 m. gruodžio mėn. numeryje paskelbė anketą apie bendravimą su tautiečiais okupuotoj Lietuvoj... Įdomu, kokia į šiuos klausimus bus reakcija? Tačiau, jeigu redakcija bus sąžininga ir dės įvairius pasisakymus, mūsų žurnalistiniame fronte bus jau didelis šuolis į priekį. Iki šiol pas mus daug kas plačia burna kalbėjo apie spaudos laisvę, tačiau tokią laisvę kaip tik patys gniaužė. Laiškai Lietuviams gal prisidės prie Vienybės savo ieškojimuose ir laisvo pasisakymo plėtojime.

Vienybė, I. 19

Siekiant spaudos laisvės nėra prasmės "prisidėti" prie Vienybės "ieškojimų", kurie ribojasi vienu "Vienybės" laikraščio tikslu — skleisti koegzistencijos mintį lietuvių išeivių tarpe.

Ar Vienybė skelbtų tokią anketą, kurios atsakymai būtų nenaudingi josios varomai koegzistencijos minčiai? Vargiai — sprendžiant pagal ligšiolinę Vienybės kryptį ir pasigendant joje laisvų diskusijų už ir prieš. Tuo tarpu "L. L." buvome pasiryžę nuo pat pradžios objektyviai pateikti anketos davinį, ar dauguma pasisakytų už, ar prieš.

— Red.

ŽIEDAI ŠIUKŠLIŲ DĖŽĖJ

Jau kuris laikas, kaip "L. L." smarkiai pakrypo blogojon pusėn. Dedate tokias iliustracijas, kurios sukelia pasišlykštėjimą. Jūs nesigailite vietos tokiems straipsniams, pavyzdžiui, Peter K. Beach "Menas reklamavime".

J. Grybauskas, Čikaga

Kodėl jūs žurnalą puošiate tokiomis žiauriomis nuotraukomis: užkampių garbage(?), vie-

niša nykia tamsa, palinkusiais stulpais, smooching (?) valkatomis, beatnikais — vien tik depresija.

O. D., Cleveland

Ar nepastebėjote šiukšlių dėžėjų žiedų, tamsumoj šviesos ir valkatose žmogiško žvilgsnio? Šiais — ir gal visais laikais — to labiausia reikia pastebėti, kad apimtų ne depresija, bet optimizmas, viltis ir atjautimas.
— Red.

Iš "Laiškų Lietuviams" kartais norėtusi iš-tisus straipsnius ar anketas perspausdinti. Su gydytojais pasikalbėjimas — klasiškas.

J. Čiuberkis, Cleveland
("Dirvos" redaktorius)

1968 PIRMASIS NUMERIS

Žurnalo naujų metų pirmasis numeris truputį kitoniškas. Bet tik gerąją prasme. Pasikeitė viršelio spalva ir kompozicija. Išorinė žurnalo išvaizda tapo kur kas šiltesnė ir įvairesnė. Vidaus puslapių atspalviai ir popierio rūšis yra net trejopi. Šitai taipgi labai pagyvina visą leidinio estetinį įspūdį...

Redakcija labai gerai elgiasi, nevengdama pačių jaunųjų grožinės plunksnos. Šį kartą Indrės Damušytės poezija "Miestas ir žmogus" toli gražu žurnale nėra tuščia vieta, o atvirkščiai, posmai mintimi ir išraiška naujos poezijos ieškančių patraukia, ypač kai poezijai skirti puslapiai sukomponuojami ne atsitiktinai, bet papuošiami ir atitinkama iliustracija, šį kartą Z. Sodeiklenės piešiniu. Labai objektyvus ir vaizdus žvilgsnis į katalikybės šiandieninę situaciją įvairiuose kraštuose sutelktas "Krikščionijos" skyriuje. Šį kartą taipgi maloni naujiena — humoro skyrius "Šypsantis", kur jau iš karto linksmi nuteikia dr. S. Aliūno posmai.

Draugas, III, 2

LEIDĖJŲ PRAŠYMAS

Leisdami "Laiškus Lietuviams", Tėvai Jėzuitai susilaukia ne pelno, bet nuostolio. Metinė prenumerata yra per žema: iš jos žurnalas negali išsiversti. "Laiškų Lietuviams" leidėjai prašo visų galinčių skaitytojų žurnalą paremti aukomis, o labiau pasiturinčiųjų — stambesne auka tapti žurnalo vieno numerio mecenatais.

JAUNIMO CENTRO STATYBOS REIKALAI

Koks gyvybinis klausimas yra Jaunimo Centro praplėtimas Čikagoje, jūs visi žinote. Apie tai esame kalbėję per laikraščius, radiją ir televiziją ir jūs patys esate tai pareiškę šimtus kartų. Statybos reikalas yra kilęs ne iš kokio tai išskaičiavimo. Lietuviškos kultūros praktiška apsauga ir lietuviybės išlaikymo klausimas yra ją iššaukęs.

Kur stovime? Žemę prakasėme simboliniai jau praėjusiais metais. A. L. Inžinierių ir Architektų Sąjunga yra pasiėmusi paruošti planus. Žemę statybai turime. Vajus, paskelbtas prieš dvejus metus, žengia pirmyn. Esame nusistatę statybą pradėti šiais metais.

Sunkumai: Suma surinktų pinigų toli gražu dar nėra pakankama. Ir prie geriausių norų negalėsime pradėti ir baigti visos statybos šiais metais.

Norai ir prašymas: Mums lietuviams jėzuitams šiandien svarbiausias uždavinys yra Jaunimo Centro praplėtimas. Labai norėtume šiais jubiliejiniais mūsų tėvynės metais pradėti tą darbą ir jį baigti. Deja, tai nepriklauso vien nuo mūsų. Jūsų visų pagalba yra reikalinga dabar ir tuojau. Mieli lietuviai, jūs nuoširdžiai rėmėte visus mūsų darbus iki šiol, padėkite mums ir šiandien. Iš jūsų sudėtų aukų mes pirmiausiai pastatėme ir dabartinį lietuviybės centrą Čikagoje. Šiandien mes norėtume praplėsti jį, kaip jūs pageidaujate — apsaugoti lietuviškos kultūros turtus ir parūpinti lietuviškam jaunimui daugiau patalpų. Padėkite mums nešti tą mielą lietuviybės išlaikymo našta. Bet nepalikite ją nešti vieniems. Labai prašome jūsų, pasiųskite savo paramą Jaunimo Centro statybos fondui tuojau, neatidėliodami. Kas paaukos tūkstantį dol. ar daugiau, bus Lietuviybės Švyturio garbės statytojas. Auką prašome siųsti: Tėvas Jonas Kubilius, S. J., Jaunimo Centro Statybos Fondas, 2345 W. 56th Street, Chicago, Ill. 60636.

TAUTOS KANKINIŲ KOPLYČIA

Įrašyk savo vardą Lietuvių Tautos Kankinių koplyčioje, šv. Petro bazilikoje, Romoje. Lietuvių tautos kankinių atminimui Aušros Vartų šv. Marijos — Gailestingumo Motinos koplyčios darbai jau pradėti. Koplyčia bus baigta 1968 metais, jeigu laiku surinksime lėšas. Visi lietuviai, ne tik suaugę, bet ir vaikai, prisidėkite savo auka prie šio mūsų tautos kankinių paminklo. Aukoms adresas: Lithuanian Martyrs' Chapel Fund, 2701 W. 68 St., Chicago, Ill. 60629. Amerikoje aukos yra nurašomos nuo mokesčių (tax deductible).

ADMINISTRACIJOS PRAŠYMAS

1968 m. jau pažengė gerokai į priekį, bet daug skaitytojų dar nesiteikė atsilyginti už šiuos metus. Skaitytojų patogumui metų pradžioje prenumerata pratęsiama automatiškai, nebent kas iš anksto prašo prenumeratos nebepratęsti. Administracija prašo dar už šiuos (ir praėjusius) metus neatsilyginusių skaitytojų užsimokėti. Spaudos darbas — sunkus. Neapsunkinkime jo, bet palengvinkime ir paremkime.